

Trestně právní minimum

pro pedagogy při řešení rizikového chování žáků

KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA

Žižkova 57, 587 33 Jihlava, Česká republika

tel.: 564 602 111, fax: 564 602 420

e-mail: posta@kr-vysocina.cz

internet: www.kr-vysocina.cz

Trestně právní minimum

pro pedagogy při řešení rizikového
chování žáků

Mgr. Antonín Křoustek
Mgr. Marie Vyhnanovská

ISBN: 978-80-87521-08-3

Úvodem

Tento text by měl posloužit zejména pedagogickým pracovníkům k ulehčení jejich orientace při rozpoznávání, zjišťování, prošetřování a oznamování rizikového chování, které se může vyskytnout u žáků jejich školy. Zároveň má pomoci ochránit pedagogy před rizikem možných sankcí především za nesplnění oznamovací povinnosti. Velmi často se mezi pedagogy objevuje mylný názor, že řešení tohoto jednání je jen na jejich dobré vůli a že záleží pouze na jejich vlastním rozhodnutí. S tím pak souvisí různé teorie řešení těchto rizikových situací formou „co tě nepálí, nehas“ nebo strkáním hlavy do písku místo řádného prošetření.

Následující text důsledně upozorňuje, že řešení rizikového chování je jednak etickou, ale v některých případech i zákonnou povinností každého pedagoga. První část je tedy věnována objasnění oznamovací povinnosti pedagogů.

Ve druhé části jsou na příkladech popsány nejčastější případy rizikového chování, kterého se dopouštějí žáci, nebo se naopak stávají jeho obětí. Jedná se o takové činy, které již dosahují stupně protiprávního jednání. Tato část by tedy měla pedagogům posloužit k tomu, aby lépe pochopili, jaké jednání žáků lze (a někdy i musí) být považováno za protiprávní jednání a na které z nich se vztahuje i ohlašovací povinnost. Tím by tato kapitola měla pedagogům názorně ukázat, že opravdu v některých případech konat musí (mají oznamovací povinnost) a jaké následky jejich nekonání pro ně může mít (správní pokuta, případně trestní stíhání).

Když si pedagog přečte první dvě části, tak by mohl říct, že je sice hezké, když mu v textu napíšeme, co jej všechno čeká, když nesplní oznamovací povinnost, a co všechno by oznamovat měl, ale že by mu měl také někdo poradit, jak a komu to má oznamovat. Na předchozí kapitoly proto navazuje část třetí a čtvrtá, ve kterých je popsán postup školy a školského zařízení při zjišťování, prošetřování a oznamování rizikového chování žáků. Samozřejmě, že postupy učitelů při řešení těchto případů obecně upravují předpisy MŠMT, ale tato příručka se snaží popsat řešení některých rizikových chování žáků (požívání alkoholických nápojů, kouření cigaret a užívání marihuany) daleko konkrétněji.

Než se pustíme do samotného textu, tak bychom se chtěli omluvit všem ženám, které pracují ve školství za to, že v textu používáme termín „pedagog“, „ředitel školy“ apod. Je nám samozřejmě známo, že ve skutečnosti ve školství pracuje drtivá většina žen, které naším textem nechceme nijak diskriminovat. Pro přehlednější text však používáme název pouze v mužské podobě a nerozvádíme, zda se jedná o ředitele nebo ředitelku školy. Psát všude ředitel (ka), učitel (učitelka) by bylo poněkud zdlouhavé.

I. Oznamovací povinnost pedagogů

Každý pedagogický pracovník by si měl být vědom, že během výkonu jeho zaměstnání má dva druhy oznamovací povinnosti. První oznamovací povinnost se vztahuje na případy, které je nutno kvalifikovat jako trestné činy dle trestního zákoníku. Konkrétně tato oznamovací povinnost spočívá v tom, že jakmile získáme informace, které nasvědčují tomu, že byl (nebo bude) spáchán určitý trestný čin, musíme tuto skutečnost oznámit na policii. Tuto povinnost má každý občan našeho státu, ale pedagog se s těmito případy může setkat daleko častěji. Druhá oznamovací povinnost se vztahuje vyloženě k výkonu funkce pedagoga a vychází ze zákona o sociálně právní ochraně dětí. V případě porušení první oznamovací povinnosti (neoznámení trestného činu) hrozí dotyčnému, že proti němu může policie zahájit trestní stíhání a pak může být i případně odsouzen. U porušení druhé oznamovací povinnosti hrozí správná pokuta až do výše 50.000,-Kč.

A) Oznamovací povinnost vůči Policii ČR.

Oznamovací povinnost vyplývající z trestního zákoníku se vztahuje na dva případy – na případ nepřekažení trestného činu a na případ neoznámení trestného činu.

§ 367 - Nepřekažení trestného činu – kdo se hodnověrným způsobem dozví, že jiný **připravuje nebo páchá** například trestný čin vraždy, těžkého ublížení na zdraví, **loupeže**, znásilnění, **pohlavního zneužití, týraní svěřené osoby** a spáchání trestného činu neprekazí, bude potrestán **až na 3 roky odnětí svobody.**¹⁾

- Není trestně postižen ten, kdo nemohl trestný čin překazit bez značných nesnází, aniž by sebe nebo osobu blízkou uvedl v nebezpečí smrti, ublížení na zdraví, jiné závažné újmy nebo trestního stíhání. Tento dodatek v praxi znamená, že pokud jsem neprekazil spáchání výše uvedených trestných činů, nebudu trestně stíhán pouze tehdy, když bych měl s překažením trestného činu značné nesnáze.

§ 368 - Neoznámení trestného činu - kdo se hodnověrným způsobem dozví, že **jiný spáchal** například trestný čin vraždy, zneužití dítěte k výrobě pornografie, týraní svěřené osoby (zde je již zahrnuto pouze asi 40 trestných činů, na které se oznamovací povinnost vztahuje, ale pedagoga je nutné upozornit zejména na oznamovací povinnost k trestnému činu **týraní svěřené osoby**) a takový trestný čin neoznámí, bude potrestán **až na tři léta.**

1) Celkově je zde vyjmenováno zhruba sedmdesát trestných činů, na které se oznamovací povinnost vztahuje, ale do textu jsme vybrali jen ty nejzávažnější a zvýraznili jsme ty trestné činy, se kterými se můžeme ve školském prostředí setkat.

- Nemusí oznamovat ten, kdo by sebe nebo jinou osobu uvedl v nebezpečí trestního stíhání; advokát, který se o tom dozví při své činnosti, a duchovní s výkonem zpovědního tajemství.

Co tato ustanovení trestního zákoníku znamenají pro pedagoga? V první řadě si je nutné uvědomit rozdíl mezi jednotlivými paragrafy. U trestného činu dle § 367 se jedná o případy, kdy je nutné překazít spáchání dalšího trestného činu.

Překazením se pak myslí, že trestný čin je páchan přímo přede mnou a já bych měl pachateli v jeho jednání zabránit (třeba tím, že když vidím chlapa, jak se pokouší znásilnit ženu, tak jej i za použití síly zpacifikuji a překazím mu tak jeho další jednání.) Samozřejmě, že zákonodárce nemůže žádat po každém jedinci, aby takto konal. Například od fyzicky slabší ženy, která vidí toto znásilnění, nikdo nemůže chtít, aby se tam rvala se silným násilníkem (té ženě by zadržení násilníka učinilo výše zmiňovanou značnou nesnázi). Proto se překazením trestného činu rozumí i oznámení tohoto činu na policii.

Příklad:

Pedagog může překazít (a tím splnit oznamovací povinnost na policii) trestný čin loupeže, který se přímo před jeho zraky nekoná. Od žáka se ale například dozví, že na něm spolužák spáchal loupež (v následujícím textu je uvedeno, jak může být loupež spáchána) a současně mu žák sdělí, že na něj ten spolužák čeká před školou a chce na něm spáchat další loupežné přepadení. Pedagog musí tuto informaci ihned oznámit na policii.

U trestného činu dle § 368 se pak jedná o oznamovací povinnost na trestné činy, které se již staly, ale jsou natolik závažné, že zákonodárce trvá na jejich oznámení.

Jak již bylo v textu uvedeno, oznamovací povinnost vyplývající z §§ 367 a 368 se vztahuje obecně na každého, a tak by mohla padnout otázka, proč je zde tak zdůrazňována s výkonem povolání pedagoga? Je to z toho důvodu, že pedagog se může s některými trestnými činy během zaměstnání setkat daleko častěji než běžný občan. Proto je nutné věnovat pozornost tomu, zda při prošetřování rizikového chování žáků ve škole některý z těchto případů nemá znaky trestných činů, zejména loupeže, pohlavního zneužití a především týrání svěřené osoby. V případě podezření na některý uvedený trestný čin musí pedagog splnit oznamovací povinnost, aby odvrátil nebezpečí jeho trestního postihu.

Aby však mohl splnit oznamovací povinnost, měl by mít alespoň orientační vědomost, jakým jednáním jsou vybrané trestné činy naplněny. A to bývá velký problém, protože pedagog je připravován na své povolání po stránce pedagogiky a souvisejících oborů, ale dá se říci, že s potřebným právním minimem se prakticky neseťká. K získání potřebné orientace v trestním právu proto slouží druhá část textu, ve které jsou skutkové podstaty vybraných trestných činů na konkrétních případech rozebrány.

Tato příručka má sloužit pedagogům jako pomůcka k lepšímu zvládnání jejich povinností. Proto bychom byli neradi, aby pedagog po přečtení dosavadního textu propadl nějaké panice, že je jednou nohou „v kriminále“, když má hlídat, zda se žák nedopouští některého ze sedmdesáti trestných činů uvedených v § 367 trestního zákoníku, na které se vztahuje oznamovací povinnost. Tak tomu rozhodně není.

Jak v § 367, tak v § 368 jsou vyjmenovány trestné činy, se kterými se pedagog, ani běžný občan prakticky za celý život nemusí setkat. Obecně jsou to trestné činy, u kterých je horní hranice trestu pět a více let. Jen pro příklad – v § 367 je uvedeno, že oznamovací povinnost se vztahuje i na trestné činy krádeže. S krádeží se může setkat sice každý z nás, ale bychom museli plnit oznamovací povinnost, museli bychom se dozvědět o někom, kdo se chystá ukrást víc jak pět milionů! Takže oznamovací povinnost pedagoga by měla být zaměřena zejména na ty tři výše popsané trestné činy – loupež, pohlavní zneužití a týrání svěřené osoby.

B) Oznamovací povinnost vyplývající pedagogům ze zákona č. 359/1999 Sb. o sociálně-právní ochraně dětí (dále OSPOD).

Problematika této oznamovací povinnosti spočívá především v tom, že pokud se pedagog jen náhodně seznamuje se zněním tohoto zákona, tak se může domnívat, že zde uvedené povinnosti se vztahují pouze na pracovníky sociálních odborů obcí. Povinnosti (a i případné sankce za jejich porušení) vztahující se k pedagogům jsou zde uvedeny až odvozeně a pedagog si svoji povinnost ani neuvědomuje. Při rozboru této oznamovací povinnosti budeme vycházet z ustanovení příslušného zákona.

V § 6 odst. 1 je uvedeno, že OSPOD se zaměřuje zejména na děti:

- které vedou zahálčivý nebo nemravný život spočívající zejména v tom, že zanedbávají školní docházku, požívají alkohol nebo návykové látky, živí se prostitutí, spáchaly trestný čin nebo,
- jde-li o děti mladší než patnáct let, spáchaly čin, který by jinak byl trestným činem, opakovaně nebo soustavně páchají přestupky nebo jinak ohrožují občanské soužití (zde si musíme uvědomit, že soustavné páchání přestupků nejsou jen opakované drobné krádeže, ale i opakované nadávky a urážky, opakované vyhrožování, opakované fyzické napadání a podobně);
- které se opakovaně dopouštějí útěků od rodičů nebo jiných fyzických nebo právnických osob odpovědných za výchovu dítěte;
- na kterých byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj, nebo je podezřeni ze spáchání takového činu (toto se spojuje i s kyberšikanou);

- které jsou ohrožovány násilím mezi rodiči nebo jinými osobami odpovědnými za výchovu dítěte, popřípadě násilím mezi dalšími fyzickými osobami (i případy zjištěného domácího násilí).

V tomto paragrafu jsou jednoznačně uvedeny skupiny dětí, které jsou ohroženy rizikovým chováním nebo se ho ony přímo dopouští. Nikde tu však není uvedeno, že této skupině dětí má věnovat pozornost i pedagog. Když si pak pedagog tento paragraf náhodně přečte, tak si může říct, že se jej zákon netýká, že pro něj nic nevyplývá. To je však mylná domněnka, protože v § 10 je školám uložena oznamovací povinnost.

§ 10 odst. 4 - Školy, školská zařízení jsou povinna oznámit OSPOD skutečnosti, které nasvědčují tomu, že jde o děti uvedené v § 6 odst. 1, a to bez zbytečného odkladu po tom, kdy se o takové skutečnosti dozví.

§ 59k odst. 1 - Právnická nebo podnikající fyzická osoba jako pověřená osoba nebo jako **škola, školské zařízení** nebo jiné obdobné zařízení nebo poskytovatel zdravotních služeb určených pro děti **se dopustí správního deliktu²⁾** tím, že nesplní povinnost podle § 10 odst. 4 bez zbytečného odkladu oznámit obecnímu úřadu obce s rozšířenou působností, že se dozvěděla o dítěti uvedeném v § 6 odst. 1, na které se zaměřuje sociálně-právní ochrana. Za správní delikt podle odstavce se uloží pokuta do **50.000 Kč**.

2) Správním deliktem nazýváme protiprávní jednání, se kterým zákon spojuje pohrůžku správní sankce - například disciplinární delikty související s pracovním poměrem nebo správní delikty právnických nebo fyzických osob, které oprávněně podnikají.

Co říci na závěr této kapitoly? Znovu jen zopakovat, že to nemají pedagogové ve své práci nijak lehké. Musí oznamovat jednání, o kterém nemají třeba ani ponětí, že se jedná o nějaký trestný čin (někdy se v této problematice těžko orientují i orgány činné v trestním řízení). Za nesplnění oznamovací povinnosti jim pak hrozí trestní stíhání nebo uložení 50 000 Kč pokuty. Proto je oznamovací povinnost takto v našem textu zdůrazněna. Co by tedy měl pedagog zejména oznamovat:

1. Zanedbání školní docházky, požívání alkoholu nebo návykových látek, spáchání trestného činu ze strany žáků.
2. Případy, kdy na žácích byl spáchán trestný čin ohrožující život, zdraví, svobodu, jejich lidskou důstojnost, mravní vývoj.
3. Případy, kdy žáci jsou ohrožováni násilím mezi rodiči.
4. Je-li žák mladší patnácti let, tak i opakované páchaní přestupků.

Snad tento text oznamovací povinnost pedagogům připomene, ale hlavně jim napomůže v lepší orientaci, jaké jednání může být trestným činem a jaké jednání by tedy oznamovat měli. Zde je však důležité připomenout velkou povinnost vedení škol vůči svým zaměstnancům. Oznamovací povinnost uvedená v trestním zákoníku vyplývá automaticky vůči každému a vedení školy na tuto povinnost nemusí své zaměstnance zvlášť upozorňovat. Jinak je tomu ale u oznamovací povinnosti ze zákona o OSPOD. Tam se totiž hovoří pouze o oznamovací povinnosti škol a školských zařízení. To v praxi znamená, že oznamovací povinnost má ředitel. U řadového pedagoga by to mohlo vzbuzovat domněnku, že za všechno nese odpovědnost pouze ředitel. Ředitel školy by měl proto zanést do náplně práce všech pedagogů povinnost oznámit vedení školy výše uvedené případy. Pokud jednotliví pedagogové nejsou prokazatelně seznámeni s povinností oznamovat, nejsou za svoji nečinnost postižitelní a ředitel školy se vystavuje nebezpečí postihu výše uvedenou pokutou, aniž se třeba o protiprávní deliktu od učitele dozvěděl.

II. Rozbor skutkových podstat vybraných trestných činů a přestupků

Než provedeme rozbor konkrétních skutkových podstat vybraných trestných činů a přestupků, tak se budeme trochu věnovat právní teorii, aby se pedagogové v této oblasti rychleji dokázali orientovat.

V první řadě je potřeba vysvětlit, že v novém trestním zákoníku se objevuje již dříve používaný pojem „trestný čin“, ale trestné činy se zde nově rozlišují ještě na :

- **přečiny**, kterými jsou všechny nedbalostní trestné (například ublížení na zdraví při dopravní nehodě) a úmyslné trestné činy, kde je horní hranice trestu do pěti let;
- **zločiny**, kterými jsou všechny trestné činy, které nejsou přečiny (horní hranice trestu nad pět let). V našem textu ale budeme používat pouze jednotný pojem – trestný čin.

Pokud v textu používáme pojem trestní zákoník a přestupkový zákon, tak se jedná o zákon č. 40/2009 Sb. – trestní zákoník a zákon č. 200/1990 Sb. – přestupkový zákon.

V názvu kapitoly je uvedený pojem „skutková podstata“ vybraných trestných činů a přestupků. Co však znamená skutková podstata? Laicky vysvětleno se jedná o popis protiprávního jednání, které je uvedeno v jednotlivých paragrafech trestního zákoníku a přestupkového zákona a které je tím zakázané, protože je trestně postižitelné. Jako příklad uvedeme popis skutkové podstaty trestného činu vraždy, kdy v § 140 odst. 1 je skutková podstata popsána „Kdo jiného úmyslně usmrtí“.

Dále je nutné názorně vysvětlit rozdíl mezi trestným činem a přestupkem. Vzhledem k tomu, že text má posloužit pro laické pochopení tohoto rozdílu, vysvětlení bude provedeno zjednodušeným způsobem, který zcela nekopíruje právní teorii. Proto se budeme držet hlavního vodítka k rozpoznání rozdílu mezi trestným činem (dále uváděno TČ) a přestupkem (dále uváděno PŘ) a tou je společenská škodlivost. Společenskou škodlivost si pak dále vysvětlíme na majetkových deliktech a případech ublížení na zdraví.

Majetkového deliktu se může dopustit například ten, kdo si přisvojí (odcizí) cizí věc. Kdy se pak jedná o TČ a kdy o PŘ? O trestný čin se jedná, když má odcizená věc hodnotu nejméně 5 000,-Kč. O přestupek samozřejmě pokud má věc hodnotu menší jak pět tisíc. Obdobně lze laicky vysvětlit i rozdíl mezi TČ ublížení na zdraví a přestupkem stejného charakteru. Trestného činu se dopustí ten, kdo jinému ublíží na zdraví, a ublížením na zdraví se rozumí takový stav, který porušením normálních tělesných funkcí znesnadňuje postiženému obvyklý způsob života a který zpravidla vyžaduje lékařské ošetření. Právní teorie pak říká, že délka znesnadnění běžného života by měla být delší jak sedm dnů. Pokud je tato doba kratší, pak se zpravidla jedná pouze o přestupek.

A nyní již k jednotlivým skutkovým podstatám trestných činů a přestupků, kterých se žáci nejčastěji dopouští. V dalším textu uvádíme jednak popis samotného jednání, právní kvalifikaci, případně trest, ale i to, zda se na tento skutek vztahuje oznamovací povinnost dle trestního zákoníku nebo zákona o OSPOD.

1. Problematika majetkových deliktů.

Jak jsme již popsali výše, tak rozdíl mezi TČ a PŘ je hlavně ve způsobené škodě. Popisovat, jakým způsobem se může někdo dopustit **krádeže**, asi nemá význam. Pro lepší orientaci jen uvádíme, že při odcizení věci v hodnotě nejméně 5.000,-Kč se jedná o trestný čin krádeže dle § 205 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku, kde se konkrétně uvádí:

„Kdo si přisvojí cizí věc tím, že se jí zmocní, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoliv nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“

Obdobně je tento skutek pak popsán v přestupkovém zákoně, kde je v § 50 odst. 1 písm. a) uvedeno, že **přestupku proti majetku** se dopustí ten, kdo „úmyslně způsobí škodu na cizím majetku krádeží, zpronevěrou, podvodem nebo zničením či poškozením věci z takového majetku, nebo se o takové jednání pokusí, a za toto jednání lze uložit pokut až 15.000,-Kč“.

U krádeže bychom však chtěli upozornit na případ, kdy se pachatel zmocní cizí věci vloupáním (§ 205 odst. 1 písm. b), protože to jsou právě případy, které se často ve školách dějí, a odpovědný pracovník školy se mylně domnívá, že když dojde k odcizení věci v hodnotě menší jak pět tisíc vloupáním, tak se pořád jedná jen o přestupek. Pokud se však jedná o vloupání, musí se jednat o tr. čin bez rozdílu na hodnotě odcizené věci. Vloupáním zákonodárce myslí vniknutí do uzavřeného prostoru (například nedovolené překonání uzamčení nebo překonáním jistící překážky s použitím síly).

Příklady:

- Žák školy odcizil spolužákovi sportovní boty v hodnotě 5 000,-Kč, které byly odloženy v neuzamčené šatně – dopustil se tr. činu – oznamovací povinnost OSPOD.
- Žák školy odcizil spolužákovi boty v hodnotě 500,-Kč, které byly odloženy v neuzamčené šatně – dopustil se přestupku – oznamovací povinnost OSPOD v případě opakování.
- Žák školy odcizil spolužákovi boty v hodnotě 500,- Kč, které však odcizil z uzamčené šatny tím, že za pomoci přistavené lavičky přešel oplocení šatny (nebo třeba vypáčil zámek dveří atd.) - dopustil se trestného činu dle § 205/1 písm. b tr. zákoníku – oznamovací povinnost OSPOD.

Oznamovací povinnost školy je tedy vymezena pouze vůči OSPOD, ale doporučujeme oznámení podat i na policii, zejména v případech, kdy rodičům okradeného žáka vznikla finanční újma (ukradené boty byly již například znehodnoceny) a rodiče se obrací s náhradou škody na školu potažmo na pojišťovnu. V těchto případech pak pojišťovna zpravidla žádá zprávu o policejním prošetření incidentu. Pokud dojde k odcizení věci jakékoliv hodnoty, která však byla uložena v místě určeném školou pro ukládání věcí a pachatel nebyl ihned zjištěn, tak by škola měla oznámení na policii učinit vždy a ihned. Za náhradu takto uložených a odcizených věcí nese škola odpovědnost, kterou za ni může plnit pojišťovna. K hrazení škodní události pak pojišťovna požaduje záznam o výsledku šetření policie.

Již odsouzený případ:

Mladistvý Karel. H. v době od 20,00 hodin dne 9. 9. 2011 do 08,00 hodin dne 10. 9. 2011 na pokoji Dětského domova se školou, kde byl dočasně umístěn, nezjištěným způsobem vnikl do uzamčeného pojízdného boxu, z něhož odcizil finanční hotovost ve výši 300,-Kč, 2 ks klíčů FAB v hodnotě 40,-Kč a několik listinných dokumentů bez hodnoty, dále za využití klíče FAB odcizeného z pojízdného boxu vnikl do sousední kanceláře zástupkyně ředitelky, odkud odcizil 100 g mleté kávy v hodnotě 20,-Kč, a dále za užití odcizených klíčů vnikl do skladu, odkud odcizil 2 ks plynových masek CO bez hodnoty. Tímto jednáním spáchal mladistvý Karel H. provinění ³⁾ krádeže podle § 205 odst. 1 písm. b) trestního zákoníku. Vzhledem k tomu, že byl současně souzen ještě pro trestný čin loupeže, byl za své jednání odsouzen k úhrnnému trestnímu opatření odnětí svobody na jeden rok s podmíněným odkladem na zkušební dobu 18 měsíců.

Další nejasnosti v souvislosti s odcizením věcí vznikají v rozlišení krádeže a loupeže. A tady již nepochopení loupeže může mít pro pedagoga dost nebezpečné následky, protože na loupež se vztahuje oznamovací povinnost i vůči policii.

Co to je trestný čin krádeže jsme si popsali výše (pachatel odcizí věc volně ležící nebo násilím vnikne do uzavřeného prostoru). **U loupeže** použije pachatel také násilí, ale ne k vniknutí do prostoru, ale proti osobě, které chce něco odcizit. V § 173 se konkrétně hovoří – „Kdo proti jinému použije násilí nebo pohrůžky bezprostředního násilí v úmyslu zmocnit se cizí věci, bude potrestán odnětím svobody na dvě léta až deset let“. Na rozdíl od krádeže u loupeže vůbec nerozhoduje hodnota odcizené věci a k odcizení věci nemusí prakticky ani dojít – stačí, když někdo použije proti druhému násilí nebo pohrůžky násilím v úmyslu zmocnit se cizí věci, ale například pro odpor napadeného k odcizení nedojde.

3) U mladistvých pachatelů se používá pojem provinění.

Skutečný příklad loupeže:

Mladiství A. K. a M. C. (ve věku 17 let) ve vzájemné součinnosti dne 29. 9. 2010 po 16. hodině na ul. Tolstého v Jihlavě v úmyslu zmocnit se přinejmenším mobilního telefonu záměrně oslovili před nimi jdoucí mladíky F. C. a H. B., které postupně došli, zastavili a obstoupili. Mladistvý A. K. se jich ptal, jestli nemají u sebe peněženku, peníze a mobil, na což odpověděli záporně. Pak mladistvý A. K. vytáhl poškozenému z kapsy mikiny průhledné pouzdro s doklady a po jeho prohledání mu řekl, že když mu nedá mobil, tak ho zbije, a vrácení dokladů podmiňoval vydáním telefonu. Mladistvý M. C. na výzvu k navrácení dokladů poškozeného fyzicky napadl čtyřmi údery uzavřenou dlaní do obličeje, přičemž dvě rány poškozený vykryl, další rána ho zasáhla do obličeje a jedna do hlavy. Poškozeným se podařilo vysmeknout a z místa utéct směrem k autobusovému nádraží. Mladiství A. K. a M. C. je pronásledovali, ale nepodařilo se jim poškozené dosáhnout. Za toto jednání byli odsouzeni k trestnímu opatření /jsou mladiství, jinak by to byl trest/ odnětí svobody na 15 měsíců s podmíněným odkladem na zkušební dobu dvou let a byl jim uložen dohled.

Takže se dá říct, že přestože nic neodcizili, byli poměrně přísně potrestáni. Obdobného jednání se mohou často dopouštět i žáci ve škole. Tyto případy souvisí s případy šikany, ale musíme si uvědomit, že samostatný trestný čin nazvaný „šikana“ neexistuje a v trestním zákoníku jej nenajdeme. Šikana je naplňována jednáním, které lze kvalifikovat různými skutkovými podstatami – zejména loupeží, vydíráním, omezováním osobní svobody, ublížením na zdraví, přestupkem proti občanskému soužití. Pokud pak dojde k odcizení věci nepatrné hodnoty po použití násilí nebo pohrůzkou násilí, pedagog to může nesprávně shrnout do obecného pojmu „šikana“, případ bagatelizuje a vyřeší jej případným pohovorem. Věc je však nutno posuzovat jako trestný čin loupeže dle § 173 tr. zákoníku a pokud existuje podezření, že pachatel v jednání bude pokračovat, tak zde existuje oznamovací povinnost nejen vůči OSPOD, ale i policii!

Příklad loupeže:

Čtrnáctiletý F. G. vyhrožoval o hlavní přestávce spolužákovi M. K., že když mu nedá jeho svačinu, tak mu pěstí rozmlátí nos na maděru. Spolužák mu ze strachu svačinu vydal. Následujícího dne si F. G. po vyučování v šatně počkal na stejného spolužáka, chytil jej pod krkem a vyhrožoval mu, že když mu dobrovolně nedá sadu kartiček hokejistů, tak ho hned ztluče domodra. Spolužák mu kartičky v hodnotě 150,- Kč vydal. F. G. spolužákovi navíc vyhrožoval, že mu musí druhý den do školy donést jeho přílbu na kolo, kterou měl speciálně upravenou. Pokud mu přílbu nedonese, tak mu F. G. vyhrožoval, že zmlátí i jeho mladšího bratra. Napadený spolužák M. K. odcizení kartiček oznámil učitelskému dozoru. Dozor věc následujícího dne sdělil třídnímu učiteli. Ten si vyslechl napadeného žáka M. K. a útočníka F. G. Oba shodně popsali věci tak, jak se staly, útočník F. G. svého jednání litoval, a proto třídní učitel věc vyřešil pouze tímto pohovorem a žádnou z oznamovacích povinností nesplnil. Po třech týdnech, když F. G. viděl, že se případ dál neřeší, opětovně fyzicky napadl M. K. za to, že mu nedonesl požadovanou přílbu. M. K. utrpěl četné poranění obličeje a zlomeninu nosu.

V souvislosti s loupeží uvedeme i případ trestného činu **vydírání**. Tento skutek sice také nepatří do skupiny majetkových deliktů jako loupež, ale svým charakterem na loupež navazuje. V § 175 odst. 1 je uvedeno: „Kdo jiného násilím, pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy nutí, aby něco konal, opominul nebo trpěl, bude potrestán odnětím svobody na šest měsíců až čtyři léta“.

Tak a teď můžeme posoudit, v čem se tyto paragrafy liší, když se v obou hovoří o použití násilí nebo pohrůžkou násilí? V prvním případě násilí vede k tomu, aby se pachatel zmocnil cizí věci (jde mu o cizí věc), ale ve druhém případě používá násilí, aby donutil druhého konat to, co po něm pachatel chce – typický znak šikany. A tady se pedagog zase vystavuje nebezpečí, že jednání, které on bude posuzovat „pouze“ jako šikanu, může být posuzováno jako trestný čin vydírání, a zase je u něj nutné uplatňovat oznamovací povinnost OSPOD.

Příklad vydírání:

Šestnáctiletý D. V. si ve třídě vyhlédl o hlavu menšího spolužáka M. V. Když poznal, že se M. V. bojí přímého násilí, tak jej postupně začal nutit, aby mu plnil jeho příkazy. Nejdříve mu řekl, že mu při každém přemístění do jiné třídy bude nosit jeho tašku. M. V. to odmítl a tak jej D. V. donutil k poslušnosti tím, že jej pětkrát udeřil pěstí do obličeje, až mu z nosu začala téct krev. Tašku mu přenášel asi týden. Pak mu D. V. začal vyhrožovat, že pokud mu každý den nedá ochutnat svačtinu, tak bude pokračovat v dalším výprasku. M. V. pak musel nosit svačiny, které chutnaly D. V., protože jinak mu svačinu hodil do koše. Protože se M. V. učil daleko lépe než útočník D. V., tak D. V. požadoval, aby M. V. minimálně jednou týdně opomenul donést do matematiky domácí úlohu. Když se M. V. začal zhoršovat prospěch, odmítl tuto „poslušnost“ a začal zase úkoly rádně nosit. D. V. si plnění povinnosti vymohl však tím, že jej na školním záchodě povalil na zem a několikrát jej nakopl do břicha. Žádné zranění nevzniklo, ale ze strachu dalšího napadení M. V. pak úkoly raději znovu nenosil.

Do kategorie majetkových deliktů patří dále případy **poškození cizí věci**. V § 228 odst. 1 je uvedeno: „Kdo zničí, poškodí nebo učiní neupotřebitelnou cizí věc, a způsobí tak na cizím majetku škodu nikoli nepatrnou, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“. Domníváme se, že tuto skutkovou podstatu není nutné dále upřesňovat. K vysvětlení je daleko důležitější druhý odstavce tohoto paragrafu, kde je uvedeno: „Stejně bude potrestán, kdo poškodí cizí věc tím, že ji postříká, pomaluje či popíše barvou nebo jinou látkou“. Žáci po přečtení uvedeného odstavce sami ihned konstatují, že se jedná o případ **sprejerství**. Velkým objevem pro ně však je, když si uvědomí, že se v textu vůbec nehovoří, jaká škoda musí být způsobena, aby se jednalo o trestný čin (v prvním odstavci musí poškodit věc za pět tisíc a více, ve druhém se o škodě vůbec nehovoří). Takže pokud někdo výše uvedeným způsobem koná, nemusí škoda dosáhnout částky pěti tisíc, a přesto věc lze kvalifikovat jako trestný čin. Pak zde existuje oznamovací povinnost OSPOD.

Příklad sprejerství:

V blízkosti jedné školy bydlela paní, která neměla děti ze školy ráda. Ráno čekala před svým domem, a když jí někdo ze žáků nepozdravil, hned si šla do ředitelny stěžovat. Navíc žáky podezírala, že jí odhazovali nedopalky od cigaret do květin a někdy jí nacpali žvýkačku do zámku dveří. Neměla se s dětmi ráda. Jednou jí někdo nasprejoval na fasádu domu nápis "Už toho nechej, ty krávo jedna!". Když tento případ na besedách uvádíme, tak žáci říkají, že to té paní patří, ale neuvědomují si, že toto jednání může být kvalifikováno jako trestný čin, a to i přesto že škoda na fasádě byla jen do tisíce korun.

Pro stejný čin byl stíhán i pachatel, který fixou psal své značky (tega) na sloupech trolejbusového vedení v Jihlavě. Škoda se opět pohybovala do 4 000,-Kč (fixu šlo zamalovat barvou), ale vzhledem k četnosti nápisu byla věc kvalifikována jako trestný čin.

Obdobně by šlo posuzovat i jednání žáků školy, pokud by nápisy poškozovali prostory školy.

Do kategorie majetkových skutků zahrneme případ, který by se dal za určitých okolností posuzovat i jako podezření z **trestného činu obecného ohrožení z nedbalosti** dle § 273 odst.

1, kde se uvádí: „Kdo z nedbalosti způsobí obecné nebezpečí tím, že vydá lidi v nebezpečí smrti nebo těžké újmy na zdraví tím, že zapříčiní požár nebo škodlivý účinek výbušnin, plynu, elektřiny nebo jiných nebezpečných látek, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta“.

Příklad:

V jedné škole se stalo, že žák školy odšrouboval sedm krytů od zásuvek 230 V v místnosti, která sloužila jako šatna dětí, které přicházely do jídelny na oběd. Zásuvky byly namontovány v těsné blízkosti věšáků a ve výšce, kam mohli dosáhnout i žáci první třídy. Během oběda, než se na závadu přišlo, se v šatně vystřídalo postupně přes čtyři sta žáků (v zákoně se pod pojmem „lidi“ rozumí nejméně sedm osob – ve škole jich byla ohrožena čtyři sta). Navíc k odmontování krytů zásuvek došlo v den, kdy venku silně pršelo a většina dětí do jídelny přicházela značně promočená. Společenská škodlivost výše popsaného jednání by musela být samozřejmě posuzována v souvislosti se všemi konkrétními okolnostmi vzniklého nebezpečí. Rozhodně však nelze jen konstatovat, že hodnota odšroubovaných krytů činí zhruba 900,-Kč a automaticky věc posuzovat pouze jako přestupek.

Výčet majetkových deliktů uzavíráme příkladem, který se ve školách také poměrně často stává - případ **zatajení věci**. V § 219 odst. 1 tr. zákoníku se uvádí: „Kdo si přisvojí cizí věc nebo jinou majetkovou hodnotu nikoli nepatrné hodnoty, která se dostala do jeho moci nálezem, omylem nebo jinak bez přivolení osoby oprávněné, bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“.

Obdobně je tento delikt popsán v přestupkovém zákoně, kde se v § 50 odst. 1 písm. b) uvádí, že přestupku se dopustí ten, kdo „úmyslně neoprávněně užívá cizí majetek nebo si přisvojí cizí věc nálezem nebo jinak bez přivolení oprávněné osoby“. Za toto jednání lze uložit pokutu až do 15 000,-Kč.

U této skupiny protiprávního jednání si musíme uvědomit, že trestného činu (popřípadě přestupku) se dopouští nejen ten, kdo jinému něco ukradne, ale i ten, kdo si ponechá nalezenou věc. Pokud je hodnota takto získané věci nejméně 5.000,- Kč, tak je to tedy TČ, a měla by být uplatněna oznamovací povinnost OSPOD.

2. Problematika verbálních deliktů.

U popisu těchto deliktů začneme přestupky, protože slovní útoky jsou páchany nejčastěji právě v přestupkové rovině, a řeší je § 49 – **přestupky proti občanskému soužití**. V § 49 odst. 1 je uvedeno:

„Přestupku se dopustí ten, kdo

- a) jinému ublíží na cti tím, že ho urazí nebo vydá v posměch,
- b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví,
- c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním,
- d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin,
- e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti, pohlaví, sexuální orientaci, jazyk, víru nebo náboženství, pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích, pro jeho sociální původ, majetek, rod, zdravotní stav anebo pro jeho stav manželský nebo rodinný“.

V odstavci 2) je pak uvedeno: „Za přestupek podle odstavce 1 písm. a) lze uložit pokutu do 5 000 Kč a za přestupek podle odstavce 1 písm. b) až e) pokutu do 20.000 Kč“.

Nyní trochu blíže k jednotlivým písmenům:

a) jinému ublíží na cti – jedná se o nejčastější útok žáků mezi sebou. Ale stále častěji se stává, že žáci slovně uráží i učitele. Asi nemá cenu uvádět, čím vším lze někoho urazit, ale na doplnění snad jen to, že ublížit na cti lze i tím, že jiného vydám v posměch. To znamená, že přestupku se mohou dopustit i bez použití nějaké nadávky. Stačí druhého jen zesměšnit. Za zesměšnění se považuje i facka.

Příklad:

Žák sedmé třídy získal na internetu fotografie své učitelky jazyka českého. Jednalo se o fotografie ze sociální sítě spolužáků a paní učitelka na nich byla vyfocena na soukromé akci, kde slavili příchod léta a ona znázorňovala „letní vílu“. Takže byla oblečená do plavek a navíc byla zamotaná do různých kousků záclon. Její dlouhé vlasy byly na fotce rozčepýřeny, takže vypadala spíš jako čarodějnice. Uvedený žák si fotku stáhnul a vsadil do prostředí jejich školní třídy. Fotku pak doplnil textem „Názorná výuka jazyka českého podle představ naší učitelky K. L.“. Takto upravenou fotku rozeslal mezi ostatní žáky třídy.

b) jinému z nedbalosti ublíží na zdraví – tyto přestupky se ve školním prostředí již tolik nevyskytují. Jsou to případy, kdy dojde ke zranění z nedbalosti (velmi často se tak posuzují dopravní nehody, ale dal by se tak posuzovat i případ, kdy žák školy na chodbě honí spolužáka a při tom z nedbalosti povalí na zem přihlížející spolužačku, která pádem utrpí oděrky na ruce bez dalšího lékařského léčení).

c) úmyslně naruší občanské soužití vyhrožováním újmou na zdraví, drobným ublížením na zdraví, nepravdivým obviněním z přestupku, schválnostmi nebo jiným hrubým jednáním – uvedených přestupků se dopustí jednak ten, kdo vyhrožuje újmou na zdraví nebo nepravdivým obviněním (verbálně), ale i ten, kdo již přímo ublíží na zdraví (rozsah zranění viz úvod této kapitoly). Ve škole se však nejčastěji páchá přestupek tím, že si žáci dělají schválnosti, nebo jiným hrubým jednáním.

Příklad schválností a hrubého jednání:

Vysypávání obsahu tašek před tabulí před příchodem učitele; rozlámání pastelek a všech tužek; vložení namočené houby na židličku před tím, než si na ni spolužák sedne; vulgární pokřiky. Patří sem ale i jednání namířené proti učitelům – od zašpiněné židle až po propíchané pneumatiky u auta (podle škody by to mohl být i přestupek proti majetku, případně trestný čin poškození cizí věci).

d) omezuje nebo znemožňuje příslušníku národnostní menšiny výkon práv příslušníků národnostních menšin - skutkovou podstatu uvedeného přestupku blíže nepopisujeme, neboť ji na jednání žáků škol prakticky nelze použít.

Daleko více se však budeme věnovat jednání popisovanému v písmenu e). Ne proto, že by bylo tak časté jako jednání popsané v písmenech a) a c), ale protože veřejnost je o protiprávnosti tohoto jednání velice málo informována a prakticky ani neví, že za některé výroky může dostat pokutu až 20.000,- Kč. Zejména žáci by si měli tento poměrně vysoký postih uvědomit a pedagogové být zase seznámeni s tím, že některé výroky, nad kterými se dřív spíš pouze poušmáli nebo mávli rukou, mohou naplňovat právní podstatu přestupku proti občanskému soužití, a pokud se žák tohoto jednání dopouští opakovaně, měli by plnit oznamovací povinnost OSPOD, protože jinak se oni zase vystavují nebezpečí sankce za správný delikt. Jaké jednání lze za určitých okolností kvalifikovat jako uvedený přestupek?

e) působí jinému újmu pro jeho příslušnost k národnostní menšině nebo pro jeho etnický původ, pro jeho rasu, barvu pleti (tak zde by asi přicházelo v úvahu to nejčastější pokřikování typu „ty černá hubo“, ale samozřejmě to platí i naopak „ty bílá hubo“); pohlaví, sexuální orientaci (tady pozor na nadávky typu „ty teplouši, buzerante, tepluško“); jazyk, víru nebo náboženství („ty jeden pánbíčkáři“); pro jeho politické nebo jiné smýšlení, členství nebo činnost v politických stranách nebo politických hnutích, odborových organizacích nebo jiných sdruženích; pro jeho sociální původ,

majetek („ty jedna chudá socko, vy jste tak chudí, že si nemůžeš koupit pořádný mobil, vy doma nemáte peníze na značkovou mikinu?“); rod. zdravotní stav (mohlo by se jednat o výroky typu „ty brejloune slepej, ty hrbáči hrbatej, ty jeden šmatlale“); pro jeho stav manželský nebo rodinný („ty paroháči rozvedenej“).

Příklad řešení přestupků proti občanskému soužití (zejména slovní urážky)

1. Oznamovací povinnost vzniká pedagogům pouze vůči OSPOD, a to ještě pokud došlo ke spáchání opakovaného přestupku žákem mladším 15 let.
2. Na policii pedagog urážky oznamovat nemusí, ale zde důrazně doporučujeme oznámení podat ihned, pokud dojde k urážce učitele. Pokud učitel nechá bez povšimnutí náznak, nebo pak i konkrétní slovní urážku, dává žákům najevo, že si mohou víc a víc dovolovat.
3. Učitel by měl urážku řešit pro porušení školního řádu a pak podat i oznámení na policii. Policie musí případ prošetřit a to i v případě, že pachateli nebylo ještě 15 let (nemá trestně právní odpovědnost). Policie pak sice věc takzvaně odloží, ale již samotné prošetřování není vůbec příjemné ani pro pachatele, ani pro jeho rodiče.
4. Pokud je žák trestně odpovědný (od 15 let), tak policie věc oznámí komisi k projednávání přestupků, kde pak pachatele čeká výše popsaná sankce.
5. Upozornění na hrazení správních poplatků! V předchozím textu jsme nabádali pedagogy, aby podávali oznámení na porušování přestupkového zákona ze strany žáků, ale současně je zde také chceme upozornit na povinnost uhradit poplatek u § 49 odst. písm. a). Jedná se totiž o takzvaný návrhový přestupek, který komise projednává až na návrh pedagoga a po zaplacení návrhového poplatku ve výši 1.000,-Kč. Pokud je však přestupci spáchání přestupku prokázáno, tak přestupce platí jak náklady řízení (1.000,-Kč), tak musí navrhovateli uhradit i návrhový správní poplatek.

Korespondujícím trestným činem pro přestupek občanského soužití je zejména trestný čin pomluvy. Ke spáchání tohoto trestného činu pomluvami mezi žáky dochází velice zřídka⁴⁾. Jiná situace však nastává v případě, kdy žákyně uvádí nepravdivý údaj o svém učiteli. Jako příklad můžeme použít situaci, kdy žákyně o svém učiteli šíří zprávu, že ji znásilnil. Na tomto případě vysvětlíme nejen skutkovou podstatu trestného činu pomluvy, ale i postup učitele, který by měl použít na svoji obranu, aby nebyl touto pomluvou v nadměrné míře poškozen.

4) Pokud žáci o sobě uvádí nepravdivé údaje, tak nebývá naplněna potřebná společenská škodlivost a věc bývá posuzována spíše pouze jako přestupek.

Příklad:

Šestnáctiletá L. K. dostala vztek na svého 28 letého tělocvikáře P. M. za to, že ji v hodinách tělocviku neprojevoval zvýšené sympatie (L. K. se považovala za vysoce atraktivní slečnu a očekávala ze všech stran patřičný obdiv) a naopak jí několikrát sdělil, že krása jí v tělocviku nepomůže a že by se měla spíš věnovat zvyšování fyzické zdatnosti. Aby se mu pomstila, sdělila spolužačce, že po jedné hodině tělocviku byla učitelem znásilněna. Uvedla, že k tomuto jednání došlo před 14 dny, kdy skutečně zůstala na žádost tělocvikáře v tělocvičně déle než ostatní žáci, protože ji tělocvikář pověřil uklizením míčů. Samotné znásilnění spolužačce popsala velice detailně a věrohodně (spolužačka tomu uvěřila, protože mimo jiné L. K. popisovala i to, jaké měl tělocvikář na sobě spodní prádlo, a spolužačka si jeho spodního prádla všimla, protože v hodině tělocviku mu trenýrky vykukovaly na zádech z tepláků). L. K. spolužačce uvedla, že věc neoznámila rodičům ani vedení školy, protože má strach z ostudy a msty ze strany školy.

Spolužačka zprávu o údajném znásilnění rozšířila mezi ostatní žáky třídy, kteří se pak L. K. dotazovali, zda je to pravda. Ona jim znásilnění potvrdila. Během dvou dnů se zpráva „donesla“ až k řediteli školy, který požádal o vysvětlení tělocvikáře P. M. On samozřejmě celou věc popřel. Proto si ředitel pozval L. K. do ředitelny, aby pouze jemu uvedla, jak se věc odehrála, aby to nebylo ještě víc rozmazáváno na škole. L. K. nejdříve řediteli tvrdila, že ke znásilnění skutečně došlo. Až na základě jeho ujištění, že pokud uvede, jak to skutečně bylo, bude věc uzavřena pouze v rámci školy, se přiznala, že si všechno vymyslela, aby se tělocvikáři pomstila, že si jí patřičně „nevšímá“. Ředitel pak počkal ještě měsíc, zda se věc uklidní, a teprve pak věc ukončil pohovorem s rodiči a L. K. udělil ředitelskou důtku.

Než budeme posuzovat, zda ředitel při prošetřování skutku postupoval správně, rozebereme si skutkovou podstatu **trestného činu pomluvy**. V § 184 odst. 1 trestního zákoníku se uvádí, že tohoto trestného činu se dopustí ten, „kdo o jiném sdělí nepravdivý údaj, který je způsobilý značnou měrou ohrozit jeho vážnost u spoluobčanů, zejména poškodit jej v zaměstnání, narušit jeho rodinné vztahy nebo způsobit mu jinou vážnou újmu, a za toto jednání bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“.

Abychom správně pochopili, jakým jednáním je pomluva naplněna, použijeme vysvětlení základních pojmů:

- a) Chráněným zájmem tohoto trestného činu je čest, jak je to stanoveno v Listině základních práv a svobod. Tímto nepravdivým výrokem byla samozřejmě čest tělocvikáře dotčena.
- b) K naplnění znaku sdělení stačí sdělení vůči jediné osobě (L. K. nepravdivý údaj sice nejdříve sdělila pouze spolužačce, ale na dotazy spolužáků to pak potvrdila 22 lidem).
- c) K ohrožení vážnosti u spoluobčanů nemusí ani dojít. Stačí, že sdělovaný údaj je k tomu způsobilý (zde však už k ohrožení vážnosti jednoznačně došlo, protože 22 žáků třídy a učitelský sbor si o tělocvikáři mysleli své).

- d) Narušením rodinných vztahů může být například nebezpečí rozvodu (mohlo by dojít k rozvodu, kdyby měl tělocvikář žárlivou manželku, která by zprávě uvěřila?).
- e) Poškozením v zaměstnání může být například možnost výpovědi (mohlo by dojít k tomu, že by ředitel sice zjistil, že si to žákyně vymyslela, ale že by tělocvikáři raději doporučil, aby odešel učit na jinou školu, protože přece jen se v hodinách tělocviku nechová tak, jak by měl, a aby tak v budoucnu zbytečně nevyprovokoval nějakou žákyni k podobné mu jednání?).

Z rozboru vyplývá, že L. K. uvedením nepravdivých údajů je důvodně podezřelá z naplnění skutkové podstaty trestného činu pomluvy.

Postupoval tedy ředitel školy při prošetřování incidentu správně a vyčerpávajícím způsobem? Z mnoha pohledů je patrné, že ne. Jaká pochybení v jednání ředitele školy je možné zejména spatřovat?

Ředitel neměl v žádném případě požadovat vysvětlení od L. K. bez přítomnosti druhého pedagoga! Jak by se ředitel bránil v případě, že by L. K. třeba za dva měsíce po uzavření případu uvedla sdělovacím prostředkům, že byla znásilněna, ale že ředitel na ni vyvíjel nátlak, a proto znásilnění u ředitele popřela? Bylo by to tvrzení L. K. proti tvrzení ředitele, ale protože údajné znásilnění nebylo již nijak a nikým prošetřováno, nemohla by být zjištěna objektivní pravda a veřejnost by spíše věřila tvrzení L. K. Proto je nutné výslechy provádět vždy za přítomnosti druhé osoby.

Jak je to v tomto případě s oznamovací povinností vedení školy? Ředitel se nejdříve dozvěděl, že mělo dojít k znásilnění. Na tento trestný čin, i kdyby se stal, není uplatněna oznamovací povinnost vůči policii - pouze u překažení. Pak se ale dozvěděl, že L. K. je důvodně podezřelá ze spáchání trestného činu pomluvy. Ani na tento trestný čin není povinná oznamovací povinnost policii. Jednoznačně je zde ale dána oznamovací povinnost vůči OSPOD. Takže ředitel měl minimálně věc oznámit OSPOD.

V zájmu objektivního prošetření celé věci měl však ředitel podle našeho názoru věc po domluvě s tělocvikářem oznámit i policii. Případy skutečných znásilnění žáků ze strany pedagogů mají vysokou společenskou škodlivost. K zamezení šíření nepodložených fám je proto nutné řádně prošetřit i výše uvedený případ, kdy třeba žákyně své tvrzení vzala zpět, protože si vše vymyslela. Pokud by ředitel po dohodě s tělocvikářem podal na policii trestní oznámení, tak policie by z úřední povinnosti musela věc prošetřit. Šetření by konala ve věci trestného činu pomluvy a při tom by se policie L. K. dotazovala, zda skutečně nedošlo k znásilnění. Pokud by znásilnění popřela, bylo by to řádně zadokumentováno a nemohlo by pak v budoucnu dojít k tomu, že by L. K. znovu tvrdila, že znásilněna byla. Hlavním důvodem, proč by bylo dobře věc oznámit na policii, by však bylo to, že pokud by L. K. na policii uvedla, že skutečně znásilněna byla, tak by policie okamžitě provedla šetření k získání důkazů, které by potvrdilo nebo vyvrátilo její tvrzení. Mezi tyto důkazy by patřilo především vyšetření L. K. na gynekologii a ověření alibi tělocvikáře na inkriminovanou dobu.

Pokud tedy dojde k podobné pomluvě ze znásilnění, měl by učitel, kterého se to týká a který se o pomluvě dozví, ihned věc oznámit řediteli školy. Ředitel školy má samozřejmě právo si věc vhodným způsobem ověřit a pak i vyřešit pro porušení školního řádu (pokud školní řád na pomluvu vůči učiteli pamatuje). Poškozený učitel by se však neměl spokojit s pouhým vyřešením deliktu dle

školního řádu, ale žádat ředitele školy o oznámení na policii. Když tak ředitel neučiní, může trestní oznámení podat on sám, protože je poškozený v trestní věci pomluvy. Oznámení je však potřeba učinit v době co nejkratší, aby policie mohla získat potřebné důkazy. Včasným podáním trestního oznámení se tak také předejde různým spekulacím, že škola chce věc zamést pod práh a že na tvrzení žákyně tedy může být něco pravdivého.

Pokud tedy shrneme a zopakujeme postup ředitele školy, když se dozví o znásilnění žáka učitelem:

1. vlastním rychlým šetřením ověřit pravdivost tvrzení, ale nikdy nevyslýchat žáka sám;
2. ohlásit na OSPOD;
3. ohlásit na policii.

Ve výjimečných případech může být však verbální útok žáků považován i za trestný čin **výtržnictví** dle § 358 tr. zákoníku. V odstavci 1 je uvedeno, že se výtržnictví dopustí ten, „kdo se dopustí veřejně nebo i na místě veřejnosti přístupném hrubé neslušnosti nebo výtržnosti ....“ „Za toto jednání bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta.“

Příklad:

Patnáctiletý žák deváté třídy H. L. přišel do školní jídelny, kde však již byla dlouhá fronta na oběd. Před svojí třídou H. L. prohlásil, že přece není padlý na hlavu, aby tak dlouhou frontu čekal a šel přímo k výdejnímu okénku. Paní učitelka, která měla dozor, jej vyzvala, aby nepředbíhal a vrátil se na konec fronty. H. L. od okýnka sice odešel, ale když se paní učitelka nedívala, tak se k výdejnímu okénku vrátil. Paní učitelka si ho všimla a důrazně ho vyzvala, aby svého jednání zanechal a šel zase zpátky na konec fronty. H. L. byl výzvou učitelky silně pobouřen, od okénka sice odcházel, ale jak šel přes jídelnu, tak použil neslušné výroky proti paní učitelce. Dělal, jako že si říká něco sám pro sebe, ale říkal to tak, aby to slyšeli všichni žáci, kteří byli v jídelně. Jednalo se o výroky: „Ty mi tak budeš něco poroučet, ty slepice jedna.“ A navíc to doplnil tím, že paní učitelce opakovaně nadával do dámských pohlavních orgánů. Paní učitelka jednáním H. L. utrpěla silné trauma, protože nedovedla

pochopit, jak se takto mladý kluk může tímto způsobem chovat a to jen proto, že mu slušně vytkla, že nedodržuje základní pravidla v jídelně. Místo toho, aby na žáka podala trestní oznámení, tak si sama musela vzít léky na uklidnění psychiky. Přitom jednání H. L. by za určitých okolností šlo případně posuzovat jako naplnění skutkové podstaty trestného činu výtržnictví. Pod pojmem „veřejně“ trestní zákoník považuje to, že podezřelá osoba se uvedeného jednání dopustí před nejméně třemi osobami (v době oběda bylo v jídelně nejméně padesát osob). Za „hrubou neslušnost“ lze považovat i opakované urážky ve smyslu pohlavních orgánů zvláště, když se ho dopouští žák ke své učitelce.

Co z uvedeného případu vyplývá:

- a) Spousta učitelů si určitě říká, že s obdobnými případy se již také setkala a že je potřeba se někdy nad takovou záležitostí i povznést.
- b) Někdo zase může říct, že kdyby měl každé takové jednání oznamovat, tak nebude nic jiného dělat a na vlastní učení mu již nezbude žádný čas.
- c) Na tyto názory má každý právo, ale současně si musíme uvědomit, že pokud před takto silně vulgárními jednáními pouze mávneme rukou, tak se nám to může vrátit jako bumerang. Snad nemusíme ani popisovat, jak se tento výtržník stane „silný v kranflecích“, když jeho jednání zůstane nepotrestané. Příště se samozřejmě k tomuto učiteli bude chovat ještě drsněji. Navíc vzroste v očích svých spolužáků a jasně jim ukáže, že není nutno až tak moc dodržovat nějaké předpisy. V žádném případě netvrdíme, že pedagog musí obdobné jednání vždy řešit trestním oznámením na policii. To je až krajní řešení. Tímto příkladem jsme chtěli ukázat, že pedagog má možnosti řešit obdobné jednání a není bezbranný. Pokud však nechce věc řešit až trestním oznámením, tak by je ale měl řešit v každém případě kázeňsky pro porušení školního řádu.
- d) V neposlední řadě je pak nutné uvědomit si, že když nad věcí jen mávnou rukou, mohu se vystavit případnému postihu za nesplnění oznamovací povinnosti OSPOD, protože se může jednat o trestný čin.

3. Problematika deliktů spojených s užíváním drog

Zde je nutné ujasnit si situaci v trestně právním postihu u přechovávání drog, zejména marihuany, která je zřejmě mezi mládeží nejrozšířenější drogou. Mezi žáky, ale i mezi celou řadou pedagogů, přetrvává názor, že mít pro vlastní potřebu malé množství marihuany je legální, že je to beztrestné. Obdobně je to u pěstování konopí. Zde jsme se setkali s názory, že například dvě rostliny konopí se pěstovat mohou, nebo že konopí se může pěstovat, ale pouze do výšky jeden a půl metru. Jak to tedy s marihuanou podle současné platné legislativy je?

Začneme od přestupkového zákona, ve kterém drogovou oblast řeší § 30 **přestupky na úseku ochrany před alkoholismem a jinými toxikomaniemi**. Nealkoholovou toxikomanií pak řeší odst. 1 písm. j), ve kterém je uvedeno: „Přestupku se dopustí ten, kdo neoprávněně přechovává v malém množství pro svoji potřebu omamnou nebo psychotropní látku“. V odstavci 1 písm. k je pak uvedeno, že přestupku se dopustí i ten, „kdo neoprávněně pěstuje pro vlastní potřebu v malém množství rostlinu nebo houbu obsahující omamnou nebo psychotropní látku. Za toto jednání lze uložit pokutu do 15.000,-Kč“. Z uvedené citace vyplývá, že i za malé množství marihuany může ten, kdo ji má pro vlastní potřebu, dostat patnáct tisíc pokuty. Nedozvíme se zde však, co to je ono malé množství.

Obdobně je to upraveno i u paragrafů trestního zákoníku, které drogy řeší. V paragrafu 284 – **přechovávání omamné látky a psychotropní látky a jedu** je uvedeno: „Kdo neoprávněně pro

vlastní potřebu přechovává v množství větším, než malém omamnou látku konopí bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok“. Takže ani v trestním zákoníku není uvedeno nějaké konkrétní množství drogy.

Příslušné množství drog upravuje nařízení vlády č. 467/2009 Sb., které stanovuje, co se považuje za jedy ve smyslu trestního zákoníku a jaké je množství větší než malé. V současné době se za množství větší než malé považuje u marihuany **15 g**. Jedná se však o údaj, který musí být dále posuzován s dalšími faktory – délkou doby, po kterou bylo s látkou neoprávněně nakládáno, její kvalitu a míru její škodlivosti, intenzitou hrozící či vzniklé újmy, počtem odběratelů. Záleží tedy vždy na konkrétních okolnostech případu. Obecně však můžeme konstatovat, že ten kdo má u sebe pro vlastní potřebu malé množství marihuany - do 14 gramů, (jen na doplnění uvádíme, že jeden joint marihuany má hmotnost kolem 1 gramu), naplňuje skutkovou podstatu nejméně přestupku a může dostat pokutu až patnáct tisíc korun.

Obdobně je to upraveno i u pěstování konopí – do pěti rostlinek je to přestupek, od šesti rostlin může být věc posuzována i jako trestný čin. Pokud však někdo pěstuje byť i jednu rostlinku, ale začne ji sušit, už se nejedná o přestupek, ale věc opět může být posuzována jako trestný čin.

Navíc se může dopustit trestného činu i ten, kdo látku „pouze“ nabízí, protože v § 283 odst. 1 trestního zákoníku – **nedovolená výroba a jiné nakládání s omamnými a psychotropními látkami** a s jedy se říká: „Kdo neoprávněně vyrobí, doveze, vyveze, proveze, nabídne, zprostředkuje nebo jinak opatří nebo pro jiného přechovává omamnou látku, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až pět let“.

Příklad:

Sedmnáctiletý středoškolák T. K. bydlel přes týden na internátě v Jihlavě. Během jednoho týdne sehnal v Jihlavě dvě cigarety s marihuanou. Když pak odjel na víkend na vesnici, kde bydlel, navštívil stejně starého kamaráda O. O., kterému cigarety ukázal. Navíc se mu pochlubil, že on a jeho spolužáci v Jihlavě marihuanu normálně kouří a že mu také jednu cigaretu dovezl. Pak mu také jednu cigaretu dal. Druhý den na zábavě pak spolu cigarety s marihuanou vykouřili.

Jak by se toto jednání dalo teoreticky kvalifikovat? Tím, že O. O. převzal jednu cigaretu s marihuanou, přechovával pro sebe malé množství omamné látky, a proto by mohl být důvodně podezřelý z naplnění skutkové podstaty přestupku dle § 30 a mohl by za tuto jednu cigaretu dostat pokutu až 15 000,-Kč. Tím, že T. K. nabídl a pak i dal O. O. jednu cigaretu marihuany, je důvodně podezřelý z naplnění skutkové podstaty tr. činu dle § 283 odst. 1, protože v prvním odstavci se vůbec nehovoří, jaké množství látky musí pachatel nabídnout. Samozřejmě, že by T. K. za jednu cigaretu marihuany nebyl odsouzen až na 5 let, ale trestnímu stíhání by se zřejmě nevyhnul.

Pro lepší přehlednost ještě přikládáme tuto tabulku.

1 joint = 1 g marihuany

Množství marihuany pro vlastní potřebu	TČ/přestupek	Sazba
< 15 g	přestupek	15.000 Kč
> 15 g	trestný čin	1 rok odnětí svobody
distribuce i 1 gramu	trestný čin	1 – 5 let odnětí svobody

Počet pěstovaných rostlin	TČ/přestupek	Sazba
do 5 rostlin	přestupek	15.000 Kč
od 6 rostlin	trestný čin	6 měsíců odnětí svobody
1 rostlina a sušení z ní	trestný čin	1 – 5 let odnětí svobody

Pro orientaci předkládáme tabulku i pro ostatní návykové látky.

Typ látky	Množství větší než malé
pervitin	více než 2 gramy
heroin	více než 1,5 gramu
kokain	více než 1g
extáze	více než 4 tablety/kapsle nebo více než 0,4 gramu práškovité či krystalické substance
LSD	5 papírků, tablet, želatinových kapslí
marihuana	více než 15 gramů sušiny
hašiš	více než 5 gramů
lysohlávký	více než 40 plodnic
rostliny	více než 5 gramů

Přehled o postihu za pěstování marihuany.

Přehled o postihu za přechovávání a distribuci marihuany.

Do drogové oblasti samozřejmě musíme zahrnout i požívání alkoholických nápojů a kouření cigaret. V předchozí části jsme se pokusili vyvrátit mýtus, že přechovávání malého množství marihuany je beztrestné.

V této stati budeme vyvracet další mýtus - za požívání alkoholu a kouření lze přece žáka postihnout finanční sankcí. Není to pravda! Nezletilá osoba (do 18 let) se požíváním alkoholických nápojů nebo kouřením cigaret nedopouští protiprávního jednání (pokud samozřejmě požíváním alkoholu neporušuje například školní řád nebo nekouří tam, kde je to zakázáno). Z uvedeného tedy vyplývá, že policie nemůže nezletilci za uvedenou činnost uložit blokovou pokutu (například při kontrole v restauraci). Tímto konstatováním samozřejmě není dotčena skutečnost, že nezletilá osoba kouřením a pitím alkoholu vážně poškozuje své zdraví a kouřením i zdraví ostatních.

Legislativně upravuje oblast alkoholu a nikotinu zejména zákon č. 379/2005 Sb. o ochraně před škodami na zdraví způsobenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami (dále již pouze tabákový zákon) a přestupkový zákon.

Několik údajů z tabákového zákona, které by měl pedagog vědět:

- a) *Prodávat tabákové výrobky, tabákové potřeby a elektronické cigarety osobám mladším 18 let se zakazuje. Zakazuje se prodávat nebo podávat alkoholické nápoje osobám mladším 18 let, na všech akcích určených osobám mladším 18 let a ve všech typech škol a školských zařízeních. Zde je uvedeno, že se tabákové výrobky a alkohol nesmí prodávat osobám mladším 18 let a kdo zákaz poruší, ten se dopouští protiprávního jednání.*
- b) Zakazuje se kouřit zejména:
- *na veřejných místech, kterými jsou především dopravní prostředky veřejné silniční a drážní dopravy a městské hromadné dopravy; veřejnosti volně přístupné vnitřní prostory budov související s veřejnou dopravou; kryté nástupiště, přístřešky a čekárny veřejné silniční a drážní dopravy a městské hromadné dopravy;*
  - *ve vnějších i vnitřních prostorách všech typů škol a školských zařízení (prostory školy je vhodné označit viditelným textem a grafickou značkou zákazu kouření. Takto je třeba označit vnitřní i vnější prostory. Školním řádem je nutné kouření v prostorách školy zakázat a stanovit opatření za porušování tohoto zákazu);*
  - *v uzavřených zábavních prostorách, jako jsou kina, divadla, výstavní a koncertní sítě, dále ve sportovních halách a prostorách*
  - *ve vnitřních prostorách zdravotnických zařízení všech typů.*

Kdo tedy kouří ve výše uvedených prostorách, vystavuje se nebezpečí postihu až do výše tisíc korun. Takže jediná možnost finančního postihu žáka školy za kouření se vztahuje na případy, kdy žák kouří tam, kde je to zakázáno. Pokud je žák přistižen například při kouření v prostorách školy, lze toto jednání vyřešit dle školního řádu a i oznámením na policii pro podezření z přestupku s možností uložení sankce až 1.000,-Kč.

- c) *Osoba, která vykonává činnost, při níž by mohla ohrozit život nebo zdraví svoje nebo dalších osob nebo poškodit majetek, nesmí požívat alkoholické nápoje nebo užívat jiné návykové látky při výkonu této činnosti nebo před jejím vykonáváním.*

Tím se dozvídáme, že určitá skupina osob má tabákovým zákonem zakázáno požívat alkoholické nápoje. Pokud bychom tento zákaz však chtěli vztáhnout na osobu mladší 18 let, tak by i ona musela vykonávat výše uvedenou činnost, abychom jí mohli zakázat požívání alkoholických nápojů a pak ji případně za porušení zákazu i sankciovat. Požívání alkoholu například na diskotéce však nelze posuzovat za činnost, kterou by mohla ohrozit život nebo zdraví svoje nebo další osoby, jak je to uvedeno ve výše citovaném ustanovení. Touto činností zákonodárce chápe například řízení motorového vozidla.

Spíš jen pro informaci z tabákového zákona ještě uvádíme, že fyzická nebo právnická osoba se jako **provozovatel** může dopustit správního deliktu porušením výše uvedených ustanovení a například za prodej tabákových výrobků osobám mladším 18 let může být postižena pokutou od deseti až do padesáti tisíc korun. Za porušení zákazu podávání alkoholických nápojů mladistvým pak pokutou od padesáti až do pěti set tisíc korun. Touto pokutou však nelze postihnout běžného číšníka, který v restauraci pouze pracuje. Postih těchto osob řeší přestupkový zákon. Výše uvedené sankce se tedy vztahují pouze na provozovatele, na které lze případně vztáhnout i uložení zákazu činnosti až na dobu dvou let.

Přestupkový zákon pak tuto oblast řeší v již citovaném paragrafu 30, kde se v odstavci jedna uvádí, že „přestupku se dopustí ten, kdo prodá, podá nebo jinak umožní požití alkoholického nápoje osobě zjevně ovlivněné alkoholickým nápojem nebo jinou návykovou látkou, osobě mladší osmnácti let, osobě, o níž lze mít pochybnost, zda splňuje podmínku věku. Obdobně se tohoto přestupku dopustí i ten, kdo prodá, podá nebo jinak umožní užití tabákového výrobku osobě mladší 18 let. Přestupku se dopustí i ten, kdo prodává jednotlivé cigarety, a také ten, kdo kouří na místech zákonem zakázaných“.

Pokud se pak týká sankcí, tak zase jen pro orientaci uvádíme, že číšníkovi, který prodá mladistvému alkoholický nápoj, lze uložit pokutu do 3 000,-Kč, za prodej cigaret je pokuta do tisíce korun a i za kouření na zakázaných místech je možno uložit maximální pokutu 1 000,-Kč.

Požívání alkoholu však řeší i trestní zákoník, kde je v § 204 **podání alkoholu dítěti** stanoveno, že uvedeného trestného činu se dopustí ten, „kdo ve větší míře nebo opakovaně prodá, podá nebo poskytne dítěti alkohol“. Za toto jednání pak bude potrestán odnětím svobody až na jeden rok. Orientačně se posuzuje za větší míru takový případ, kdy číšník prodá nezletilci alkohol v množství, že hladina alkoholu u něj dosáhne nejméně jedné promile.

Rekapitulace případů kouření a požívání alkoholických nápojů:

1. Kouření ve škole zakazuje přímo tabákový zákon a měl by to zakazovat i příslušný školní řád dané školy.
2. Za kouření ve škole musí škola vyvodit důsledky za porušení školního řádu a může věc oznámit policii, která by pak případ předala k projednání v přestupkové komisi, kde lze uložit sankci do 1.000,- Kč (pokud se tohoto jednání dopustí žák starší 15 let ale mladší 18 let, lze uložit pouze polovinu z maximální sankce 1 000,-Kč, tedy 500,-Kč). Pokud se jedná o opakovaný přestupek, měla by škola splnit i oznamovací povinnost vůči OSPOD (u žáka do 15 let).
3. Požívání alkoholu (pokud to není spojeno s vykonáváním činnosti, kterou by osoba ohrožovala život nebo zdraví své nebo jiných osob) není zákonem zakázáno (tedy není to zakázáno ani osobám mladším 18 let). Aby žáci nepožívali alkohol ve školách, musí to zakazovat školní řád a dle školního řádu lze pak žáka za požívání alkoholu ve škole postihnout. Navíc škola musí plnit oznamovací povinnost OSPOD.
4. Finanční sankci však lze uplatnit na žáka staršího 15 let, který například na školním výlet přinese láhev alkoholu a umožní spolužákům (mladším 18 let) jeho požívání. Ti, co pijí, porušují školní řád. Ten, co alkohol donesl a umožnil žákům požívání, je důvodně podezřelý z přestupku. Škola by tedy měla věc oznámit jak OSPOD, ale tak i policii, která věc toho, kdo alkohol přinesl, po prošetření předá příslušné přestupkové komisi a ta má možnost uložit sankci do 500,-Kč.
5. Obdobně je tomu v případě, kdy na školním výletě žák starší 15 let umožní spolužákům (mladším 18 let) užití tabákových výrobků. Ti, co kouří, porušují školní řád a pokud kouří tam, kde je to i zákonem zakázáno, jsou důvodně podezřelí i z přestupku. Ten, co umožní užití cigaret, je důvodně podezřelý ze spáchání přestupku (jedná se o stejnou sankci do 500,-Kč).

Příklad postupu policie při kontrole dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů nezletilým v restauraci.

1. Policie má právo vyžadovat od mladistvých prokázání jejich totožnosti. Někdy vzniká u mladých lidí domněnka, že policie nemá právo kontrolovat jejich totožnost, když oni „pouze“ sedí v restauraci a tím, že konzumují alkohol, se ničeho protiprávního nedopouští. Oprávnění ke kontrole jejich totožnosti však vyplývá právě z výše citovaného paragrafu 30 (číšník nesmí prodávat alkohol osobě **mladší osmnácti let** a osobě, **o níž lze mít pochybnost**, zda splňuje podmínku věku). Takže policie nekontroluje totožnost z důvodu protiprávnosti jednání nezletilce, ale z důvodu prokázání spáchání protiprávního jednání ze strany číšníka.
2. V případě, že kontrolované osobě není ještě 18 let a je důvodně podezření, že požíla alkoholický nápoj, je policista oprávněn vyzvat tuto osobu k provedení orientační dechové zkoušky. Osoba je povinna výzvě vyhovět. Pokud tak neučiní, vystavuje se

nebezpečí postihu z přestupku proti veřejnému pořádku dle § 47 odst. 1 přestupkového zákona, kde je uvedeno, že přestupku se dopustí mimo jiné ten, kdo neuposlechne výzvu úřední osoby se sankcí až 5.000,-Kč.

3. V případě, že osobě není 18 let a bylo zjištěno její požití alkoholických nápojů, požaduje od této osoby podání vysvětlení a to zejména k tomu, kdo ji alkohol prodal, kolik toho vypil a zda alkohol konzumuje v restauraci pravidelně.
4. Za předpokladu, že alkohol prodal číšník, provede policista vyřízení přestupku ze strany číšníka. Pokud se tedy nejedná o podávání alkoholu ve větší míře nebo opakovaně (není to trestný čin), tak může policista vyřešit přestupek s číšníkem buď domluvou nebo blokově do 1.000,-Kč nebo oznámením do přestupkové komise (až 3.000,-Kč).
5. Pak většinou policista přistupuje k uzavření případu s nezletilcem, který alkohol požíval. Jednání s nezletilcem závisí na množství požitého alkoholu, jeho věku a na vlastním chování nezletilce. Policista pak může vyřešit věc následovně:
  - a) Nezletilec ve věku blízkému 18 let (ale osmnáct let mu ještě nebylo) požil minimální množství alkoholu, nejeví známky podnapilosti, chová se slušně a v požívání alkoholu nepokračuje (například mu za měsíc bude osmnáct, vypil jedno pivo, nepadá „pod stůl“ a uznává, že alkohol požívat neměl). Policista mu vysvětlí, že požíváním alkoholických nápojů ohrožuje své zdraví, doporučí mu, aby s konzumací přestal a že jeho jednání bude oznámeno zákonnému zástupci a OSPOD. Policista nemá právo tohoto nezletilce vykázat z restaurace. Pokud by nezletilec v požívání alkoholu pokračoval, tak jej musí omezit na svobodě tzv. „zajištěním“. To znamená, že jej převezme zákonnému zástupci nebo na oddělení policie, kde si jej zákonný zástupce převezme.
  - b) Řešení požívání alkoholu osobami ve věku 16-17 let závisí především na množství požitého alkoholu a na chování nezletilce. Zpravidla však vždy končí zajištěním osoby a předáním zákonnému zástupci (případně umístěním na záchytnou stanici).
  - c) Alkoholické nápoje požívá nezletilec ve věku 15-16 let. V tomto případě je nezletilec zajištěn vždy, aby byl předán zákonnému zástupci. Pokud jeví známky značné podnapilosti a je ohroženo jeho zdraví, může být umístěn na protialkoholní záchytnou stanici k vystřízlivění.
  - d) Alkoholické nápoje požívá nezletilec mladší 15 let. V tomto případě jsou samozřejmě nezletilci zajištěni vždy. Pokud jeví známky značné podnapilosti a je ohroženo jeho zdraví, pak ale takhle mladá osoba není umístěna na protialkoholní záchytnou stanici, ale je umístěna na dětské oddělení nemocničního zařízení (případně na dětské ARO).

Z uvedeného vyplývá, že policista nemá povinnost vždy nezletilou osobu omezit na svobodě a předávat zákonnému zástupci. Vždy by však měl oznámit požívání alkoholu zákonnému zástupci a OSPOD, aby byla tato věc s nezletilcem projednána. Způsob projednání a případný postih ze strany OSPOD bude popsán níže.

Někdy se stává, že policista zabrání v požívání alkoholu nezletilci tím, že jej prostě „vyhodí“ z restaurace. To je však nepřijatelné, protože se může jednat například o nádražní restauraci, kde nezletilec v zimním období čeká na odjezd autobusu, a když je z restaurace takto vyhozen, tak to pro něj bude znamenat čekání někde na mrazu a to by mohlo být důvodem k případné oprávněné stížnosti na postup policie. Policista může tedy věc vyřídit tím, že nazná, že nezletilce je nutné vzhledem k jeho stavu předat zákonnému zástupci (pak jej musí tedy zajistit a předat zákonnému zástupci) nebo jej nechá v restauraci dál sedět, ale požívání alkoholu řeší oznámením OSPOD a zákonnému zástupci.

V souvislosti s kouřením žáků škol jsme se setkali s názorem, který tvrdí, že učitel, který vidí žáka kouřit mimo prostory školy, tak mu musí vždy odebrat všechny cigarety a znehodnotit je. Tento postup není správný. Vydání cigaret může po nezletilci v tomto případě požadovat pouze policista, který cigarety ale musí předat zákonnému zástupci, kterého na jednání jeho dítěte upozorní. Pokud učitel vidí, že žák kouří v prostorách školy, tak postupuje podle Metodického doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí, žáků a studentů ve školách a školských zařízeních čj. 21291/2010-28. Zde je pak uvedeno, že „v případě, kdy je žák přistižen při konzumaci tabákových výrobků v prostorách školy nebo v době školního vyučování, či v rámci akcí školou pořádaných, je primárně nutné mu v další konzumaci zabránit. Tabákový výrobek je třeba žákovi odebrat a zajistit, aby nemohl v konzumaci pokračovat.“

Ve škole tedy učitel žákovi může odebrat cigarety, aby mu tak zabránil v dalším kouření, ale rozhodně zase nemůže sám cigarety znehodnotit – měly by být předány zákonnému zástupci žáka. Znehodnocení takto zajištěných věcí je velice citlivá věc, která může často vést k oprávněným stížnostem. Jako příklad zde uvádíme správný postup policie v případě zajištění alkoholu u nezletilce.

Pokud by nezletilec chtěl pokračovat v pití alkoholu před policistou, tak mu policista samozřejmě v požívání alkoholu musí zabránit. Zde však záleží, zda v době kontroly má nezletilec již alkohol zaplacený. Pokud nemá zaplacený, tak policista vyzývá číšníka, aby alkohol odnesl on, protože pokud jej před nezletilcem ponechá, pokračuje číšník v páchání přestupku a sankce může být

vyšší. Pokud však nezletilec alkohol zaplatil, stává se jeho majetkem a policista mu jej nemůže znehodnotit vylitím do odpadu. Pokud nezletilec má snahu pokračovat v pití alkoholu, tak je vždy zajištěn a odvezen zákonnému zástupci. Pokud má zaplacený alkohol, měl by policista převést alkohol i s nezletilcem zákonnému zástupci, aby s alkoholem zákonný zástupce naložil podle svého uvážení (nebo se policista případně dohodne s číšníkem, aby nedopitý alkohol odložil stranou, dokud zákonný zástupce nepodá zprávu, jak se má s nedopitým alkoholem naložit - většinou rodiče sdělí, že má číšník alkohol vylít).

V souvislosti s drogovou problematikou se pedagogové často dotazují, kdo a jak může žáky školy testovat, zda jsou pod vlivem návykových látek. Pokud se škola nechce při testování obracet na policii, má možnost toto testování provádět sama. Při testování žáků na návykovou látku je ale opět nutné postupovat v souladu s výše citovaným dokumentem MŠMT, kde se konkrétně uvádí:

*„V případě důvodného podezření na intoxikaci žáka může v **určitých případech** pedagogický pracovník provést orientační test na přítomnost návykových látek (zkouška ze slin, z potu) ze zákona 379/2005 Sb. § 16. Jedná se o situace ve „formách výuky“, které představují odůvodněné riziko ohrožení života nebo zdraví dětí, žáků nebo studentů nebo jiných osob nebo odůvodněné riziko poškození majetku. Z uvedeného restriktivního výkladu plyne pro školskou praxi zásadní pravidlo, že v případě pochybnosti pedagogický pracovník **oprávnění k orientačnímu vyšetření nevyužije**.*

V ostatních případech důvodného podezření může pedagogický pracovník orientační test provést pouze na základě předem získaného souhlasu zákonného zástupce nezletilého žáka nebo souhlasu zletilého žáka s orientačním testováním žáka na přítomnost NL. Test s pozitivním výsledkem plně hradí rodič nebo zákonný zástupce – pokud s tím souhlasil v písemném souhlasu s testováním.“

Metodika MŠMT testování žáků ze strany učitelů teoreticky doporučuje, ale přesto je nutné k testování žáků přistupovat poněkud obezřetně. MŠMT své doporučení opírá o ustanovení § 16 tabákového zákona, kde jsou uvedeny konkrétní důvody, kdy lze obecně test provést. Ve školních podmínkách by se pak mohlo jednat o případy, kdy žák v rámci výuky má vykonávat rizikovou činnost – například v rámci autoškoly zajištěné školou bude řídit motorové vozidlo nebo během praktického vyučování pracuje v dílnách s různými přístroji a stroji. S odůvodněním MŠMT, že pedagog může žáka testovat s odkazem na § 16 tabákového zákona lze plně souhlasit. Pokud se však metodika MŠMT odkazuje na uvedený paragraf, tak si je však nutné uvědomit i to, že v odstavci 4 stejného paragrafu jsou vyjmenované osoby, které mají oprávnění vyzvat osobu k orientačnímu vyšetření. Jsou to příslušníci Policie ČR, Vojenské policie, Vězeňské služby, zaměstnavatel, ošetřující lékař, strážník obecní policie nebo osoby pověřené kontrolou osob, které vykonávají činnost, při níž by mohly ohrozit život nebo zdraví svoje anebo dalších osob nebo poškodit majetek. A tady pak může vzniknout otázka, zda lze pedagoga považovat za „pověřenou osobu“, protože o oprávněnosti pedagoga k testování žáků v tabákovém zákoně žádná zmínka není. Navíc MŠMT svůj názor na možnost testování žáků na přítomnost NL vložilo pouze do metodického **doporučení**, nikoliv do metodického pokynu, který by znamenal, že MŠMT garantuje, že tento postup při testování žáků je jednoznačně správný. Pokud vedení školy k orientačnímu testování žáků přistoupí, mělo by dodržet zejména tyto zásady:

1. Možnost testování musí být zakotvena ve školním řádu.
2. Před testováním musí škola zajistit souhlas zákonného zástupce (viz. příloha metodického doporučení).
3. K testování by měl být oprávněn pouze ředitel školy a pověřené osoby.

4. Testování by nemělo být prováděno plošně, ale pouze při odůvodněných případech.
5. Škola musí být samozřejmě vybavena certifikovanými testovacími přístroji.

Testování žáků je právně čistší při využití spolupráce školy s policií. Při podezření na intoxikaci žáka může vedení školy žádat o spolupráci policí, a to zejména k řádnému prošetření věci (zejména ke zjištění, kdo žáku návykovou látku poskytl). Spolupráci školy s policií je potřeba rozdělit na případy prošetřování podezření na výskyt drogy ve škole a na případy, kdy se jedná již přímo o konkrétního žáka pod vlivem návykové látky. V obou případech by žádost o spolupráci s policií měla vycházet z odůvodněného podezření na výskyt návykové látky (žádost o spolupráci s policií by neměla vycházet pouze z tvrzení, že „jedna paní povídala“). V případě, že se vedení školy obrátí na policii s podezřením, že mezi žáky školy se může vyskytovat droga, policie si provede vlastní šetření. V případě, že se podezření nepotvrdí, nemusí mít škola obavu, že policie bude vyvozovat vůči škole nějaké důsledky za plané oznámení. Obdobně to bude v případě, kdy se vedení školy obrátí na policii s žádostí o prověření, zda žák školy není pod vlivem návykové látky (ať již alkoholu nebo například marihuany). Policista pak již sám posoudí oprávněnost požadavku školy na testování žáka. Důvodem, proč policista vyzve žáka k provedení testu, bude snaha o objasnění skutečností, zda nedošlo k protiprávnímu jednání v oblasti distribuce drog nebo podávání alkoholických nápojů. Naopak pedagogický pracovník test se žákem provádí z toho důvodu, aby vyloučil ohrožení života nebo zdraví žáka po požití návykové látky při pobytu ve škole. Ve školském zákoně je přece mimo jiné uvedeno, že „školy a školská zařízení mají povinnost zajišťovat bezpečnost a ochranu zdraví dětí, žáků a studentů při vzdělávání a s ním přímo souvisejících činnostech a při poskytování školských služeb.“ A ze školského zákona rovněž žákům vyplývá „povinnost dodržovat školní a vnitřní řád a předpisy a pokyny školy a školského zařízení k ochraně zdraví a bezpečnosti, s nimiž byli seznámeni“.

4. Problematika ostatních deliktů.

Do této skupiny patří již jen několik trestných činů, s jejichž skutkovou podstatou by učitelé měli být rovněž obeznámeni, protože se na ně také vztahuje oznamovací povinnost. Patří sem zejména týrání svěřené osoby a pohlavní zneužívání. Znění § 198 odst. 1 (**týrání svěřené osoby**) je sice velice krátké „kdo týrá osobu, která je v jeho péči nebo výchově, bude potrestán odnětím svobody na jeden až pět let“, ale každý pedagog by měl být s jeho zněním obeznámen, protože se v praxi s jeho naplněním může často setkat. Rozpoznat, že žák je skutečně ze strany rodičů týrán, je však v mnoha případech těžké, ale pedagog by měl dokázat příznaky týrání rozpoznat a reagovat na ně. U tohoto trestného činu se nevyžaduje, aby u svěřené osoby vznikly následky na zdraví, ale musí jít o jednání, které týraná osoba pro jeho hrubost a bezohlednost nebo bolestivost pociťuje jako těžké příkročí.

Příklady:

Obžalovaný bil svou nezletilou dceru různými předměty za drobná porušení svých příkazů tak, že jí vícekrát způsobil podlitiny na těle, vyhrožoval jí fyzickou újmu, vulgárně jí nadával, trestal ji nuceným pobytem v bytě a jeho jednání vyvrcholilo tím, že ji zbil elektrickým kabelem a způsobil jí rozsáhlé krevní výrony po celém těle s následnou hospitalizací v nemocnici, dále jí ustříhl větší pramen vlasů a vyhrožoval jí usmrcením, pokud by jeho jednání někomu oznámila.

Obžalovaný po dobu nejméně šesti měsíců týral v místě trvalého bydliště a ve společně obývaném domě nezletilého syna své manželky tím způsobem, že ho nepřiměřeně trestal za špatný prospěch ve škole, zejména opakovanými ranami koženým páskem na holou zadnici, fackami a vulgárními urážkami. Jeho jednání vyvrcholilo tím, že za přepsání známek v žákovské knížce byl nezletilý potrestán 75 ranami koženým páskem na holou zadnici za současného pronášení slov:

„Pokud si tam dáš ruce, dostaneš 5 ran navíc“.

Stejně vysoká nebezpečnost jednání je i u § 187 **pohlavní zneužití**, kde se v odstavci 1 uvádí: „Kdo vykoná soulož s dítětem mladším patnácti let nebo kdo je jiným způsobem pohlavně zneužije, bude potrestán odnětím svobody na jeden rok až osm let“. V odstavci dva tohoto paragrafu je pak ještě uvedeno, že za toto jednání bude potrestán odnětím svobody až na deset let ten, kdo se jednání dopustí na dítěti svěřeném do jeho dozoru.

Tohoto jednání se pachatel může dopustit buď souloží, nebo i osaháváním pohlavních orgánů, orálním pohlavním stykem, ale i osaháváním pohlavního ústrojí pachatele nezletilým. O trestný čin pohlavní zneužití půjde i tehdy, pokud k jednání došlo z iniciativy nezletilého, nebo s jeho souhlasem, nebo dokonce na jeho žádost. Aby byl podezřelý za tento skutek trestně odpovědný, musí mu být prokázáno, že se výše uvedeného jednání dopustil přesto, že věděl, že poškozené osobě není ještě patnáct let.

Příklad:

Obžalovaný odvedl nezletilou J. A. do prostoru vlakového nádraží. Tomu předcházelo její sledování a navázání verbálního kontaktu. Nezletilou nejdříve natlačil svým tělem na zeď, začal ji líbat na ústa, rozepnul jí kalhoty, vsunul jí prst do pochvy, kde s ním pohyboval, následně si rozepnul poklopec u svých kalhot a vyndal ztopořený penis, kterým se dotýkal poškozené na různých místech těla. Snažil se jí zasunout penis do pochvy, což se mu nepodařilo, neboť poškozená mu uhýbala, a tak sám pokračoval v ruční masturbaci. Tohoto jednání se dopustil, i když věděl, že poškozená nedovršila patnáct let.

Opět se jedná o trestný čin, na který se vztahuje oznamovací povinnost vůči policii. Navíc nebezpečnost tohoto jednání lze spatřovat nejenom v tom, že by skutek byl spáchán cizí osobou mimo školu, ale k těmto jednáním dochází i mezi žáky školy.

Příklad:

V deváté třídě se patnáctiletý O. P. zamiloval do čtrnáctileté spolužačky M. O. Po dvouměsíčním „chození“ vykonal O.P. s M. O. s jejím souhlasem soulož. Během následujícího měsíce došlo ještě k jedné souloži, ale pak spolužačce sdělil, že už s ní chodit nebude, že si našel jinou přítelkyni. M. O. se pak svěřila své kamarádce, jaké zkušenosti má s O. P. Kamarádka věc sdělila své matce a ta následně matce M. O. Matka nezletilé podala na O. P. trestní oznámení a věc je v šetření policie.

V následujícím textu již uvádíme skutkové podstaty trestných činů, na které se vztahuje oznamovací povinnost pouze OSPOD a navíc se i s těmito trestnými činy na školách setkáváme.

Ohrožování mravní výchovy - § 201 odst. 1: „Kdo, byť i z nedbalosti, ohrozí rozumový, citový nebo mravní vývoj dítěte tím, že ho svádí k zahálčivému nebo nemravnému životu; umožní mu vést zahálčivý nebo nemravný život; umožní mu opatřovat pro sebe nebo jiného prostředky trestnou činností nebo jiným zavrženíhodným způsobem; závažným způsobem poruší svou povinnost o ně pečovat nebo jinou svou důležitou povinnost vyplývající z rodičovské zodpovědnosti, bude potrestán odnětím svobody až na dvě léta“.

K tomuto trestnému činu pak koresponduje **přestupek na úseku školství a výchovy mládeže** dle § 31, ve kterém je uvedeno: „Přestupku se dopustí ten, kdo ohrožuje výchovu a vzdělávání nezletilého zejména tím, že nepřihlásí dítě k povinné školní docházce nebo zanedbává péči o povinnou školní docházku žáka. Za přestupek lze uložit pokutu do 3.000 Kč“.

Z citovaného přestupku pak vyplývá, že ze strany rodičů je popisovaný delikt nejčastěji naplňován tím, že rodiče zanedbávají jejich školní docházku. Postup školy při prošetřování a oznamování tohoto jevu je upraven Metodickým pokynem MŠMT k jednotnému postupu prevence a postihu záškoláctví č.j.: 10 194/2002-14. Řešení záškoláctví se dá shrnout do následujících bodů:

- Nepřítomnost dětí **do tří dnů** musí omluvit zák. zástupce. V odůvodněných případech (absence delší 3 dnů) lze vyžadovat omluvenku potvrzenou od lékaře.
- Do **10 neomluvených hodin** řeší se zákonným zástupcem **třídní učitel** formou pohovoru.
- Pokud i po pohovoru pokračuje záškoláctví, tak již **nad 10 zameškaných hodin** svolá ředitel školy výchovnou poradou, které se zúčastní i pracovník **OSPOD**.
- Pokud neomluvená absence **přesáhne 25 hodin**, ředitel školy zašle bezodkladně oznámení školní přestupkové komisi.
- Pokud neomluvená absence dosáhne zhruba **100 hodin**, je možnost podat na zákonné zástupce trestní oznámení přímo policii pro podezření ze spáchání trestného činu dle § 201 trestního zákoníku.

III. Postup při prošetřování výše uvedených případů a postup při ukládání trestů, výchovných opatření a sankcí za toto jednání

V této kapitole bychom chtěli vyvrátit názor těch, kteří tvrdí, že nějaké prošetřování a oznamování výše uvedeného protiprávního jednání nemá cenu, protože delikventi stejně nejsou nijak postižitelní, nikdy se jim nice nestane, a když se nějaké lumpárny dopustí osoba mladší patnácti let, tak ta už není potrestaná vůbec.

A to právě není pravda, protože pokud se osoba mladší patnácti let dopustí činu jinak trestného, tak se také může dostat před soud. Než si však soudní řízení blíže popíšeme, tak bychom si měli vysvětlit, jak je to s tou trestně právní odpovědností. Co pro žáky školy může znamenat při řešení protiprávního jednání. Vysvětleme si to na případu odcizení značkové propisovací tužky.

Příklad řešení případu odcizení tužky v hodnotě 400,-Kč.

a) Pachateli bylo již patnáct let, takže má trestně právní odpovědnost. Pachatel byl chycen v prodejně a na místo byla přivolaná policie. Pokud bude policista chtít věc řešit na místě blokovou pokutou, musí si nejdříve ověřit v rejstříku trestů, zda pachatel nebyl v posledních třech letech pro trestný čin krádeže odsouzen nebo potrestán. Pokud by tomu tak bylo, tak i za krádež tužky v hodnotě 400,-Kč bude pachatel stíhán pro trestný čin krádeže – trest až dva roky.

Pokud pachatel nebyl dosud trestně stíhán, může mu policista uložit blokovou pokutu do 1.000,-Kč, protože se však jedná o osobu mladší osmnácti let, tak pouze 500,-Kč.

Pokud však policista dospěje k závěru, že uložení blokové pokuty nepovede k nápravě pachatele, nebo je sankce nízká vzhledem k společenské škodlivosti jednání pachatele, vyřeší věc oznámením přestupku k projednání správnímu orgánu v komisi pro projednávání přestupků na příslušný obecní úřad. Zde pak může následovat uložení pokuty až do výše 15.000,-Kč (takže poměrně vysoká pokuta). Protože našemu pachateli nebylo ještě osmnáct let, může mu být ve správním řízení uložena pokuta maximálně 2.000,-Kč (což je také docela solidní pokuta za krádež věci v hodnotě 400,-Kč).

b) Pokud by pachateli nebylo ještě patnáct let, tak nemá trestně právní odpovědnost. Policista případ písemně zadokumentuje a věc pro nedostatečný věk sice odloží, ale současně vyzoomí zákonného zástupce a orgán sociálně právní ochrany dětí k přijetí vlastního opatření.

Příklad řešení případu odcizení propisovací tužky PARKER v hodnotě 5 000,-Kč

a) Pachateli bylo již 18 let.

Věc bude kvalifikována jako trestný čin krádeže dle § 205 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a pachatel bude převezen z prodejny na policejní oddělení, kde mu bude sděleno podezření z tohoto trestného činu. Policie pak spis předloží státnímu zástupci, který podá soudu návrh na potrestání, a soud vynese rozsudek (výše možného trestu je uvedena v druhé kapitole).

b) Pachateli bylo již patnáct let, ale ještě neměl osmnáct (pro trestní řízení se nazývá mladistvý).

Osoba pachatele tedy ještě není plnoletá, ale trestně právní odpovědnost již má. Postup policie bude v tomto případě takřka stejný. Jeho jednání se při sdělení podezření však nenazývá trestným činem, ale proviněním. Po zadokumentování policie spis zase předloží státnímu zástupci, ten podá návrh na potrestání, ale v tomto případě podá návrh na **soud pro mládež** (zákon číslo 218/2003 Sb. o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a soudnictví ve věcech mládeže totiž upravuje projednávání protiprávních činů, kterých se dopustily děti mladší patnácti let a mladiství). To, že mladistvý bude souzen soudem pro mládež znamená, že bude přihlíženo k jeho věku, zdravotnímu stavu, k jeho rozumové a mravní vyspělosti. Budou chráněny jeho osobní údaje. Věc bude projednávána bez zbytečných odkladů a soudci, státní zástupci, příslušníci policie působící v trestních věcech mládeže musí mít zvláštní průpravu pro zacházení s mládeží.

Soud za jednání pachatele pak ukládá takzvaná opatření, která lze rozdělit na:

- a) výchovná opatření**
- b) ochranná opatření**
- c) trestní opatření.**

Výchovná opatření

- **Dohled probačního úředníka** - je to kombinace prvků intenzivní a pravidelné kontroly, pomoci a odborného poradenství.
- **Probační program** – vyžaduje kvalifikovanost a komplexnost, schvaluje je MS, založen na dobrovolnosti ze strany mladistvého.

- **Výchovné povinnosti** – jedná se například o bydlení s rodičem nebo jiným dospělým, který je odpovědný za jeho výchovu; vykonání bezplatně ve volném čase společensky prospěšné činnosti určitého druhu; usilování o vyrovnání s poškozeným; podrobení se ve svém volném čase vhodnému programu sociálního výcviku; psychologickému poradenství, atd.
- **Napomenutí s výstrahou** – jsou dva typy; za splnění stanovených podmínek mohou napomenout zákonní zástupci, škola či výchovné zařízení nebo soud a státní zástupce.

Ochranná opatření:

- **Ochranné léčení** – ústavní či ambulantní forma.
- **Zabezpečovací detence** – pro nebezpečné nezletilé pachatele, které nelze umístit do věznic, ale pro jejich nebezpečnost musí být izolováni od společnosti.
- **Zabrání věci nebo jiné majetkové hodnoty** – podmínky uložení jsou stejné jako u dospělých.
- **Ochranná výchova** – lze ji uložit, pokud o výchovu mladistvého není náležitě postaráno a nedostatek řádné výchovy nelze odstranit v jeho vlastní rodině nebo v rodině, v níž žije, nebo dosavadní výchova mladistvého byla zanedbávána nebo prostředí, v němž mladiství žije, neposkytuje záruku jeho náležité výchovy a nepostačuje uložení výchovných opatření.

Trestní opatření:

- **Obecně prospěšné práce** – v zásadě za jakékoliv provinění od 50 do 150 hodin.
- **Peněžité opatření** – mladistvý je výdělečně činný, od 100 do 5.000 Kč.
- **Propadnutí věci.**
- **Zákaz činnosti** – od jednoho roku do 5 let.
- **Domácí vězení** – povinnost být doma ve dnech pracovního klidu po celý den, v ostatních dnech od 20,00 hodin do 05,00 hodin.
- **Zákaz vstupu na sportovní, kulturní a jiné společenské akce** – mladiství se dopustil provinění v souvislosti s popsanou akcí.

- **Odnětí svobody** – podmíněné, podmíněné s dohledem, nepodmíněné. 5)

Omlouváme se, že možnost postihu mladistvého pachatele jsme rozebrali poměrně obšírněji. Naším záměrem však bylo, abychom popsali všechny možnosti potrestání na příkladě třeba šestnáctiletého žáka školy, který odcizil věc dražší 5.000,-Kč. Jak je výše popsáno, vůbec není pravda, že by tento šestnáctiletý delikvent nebyl za své jednání potrestán. Může být tedy odsouzen jako dospělý pachatel (i když s poloviční sazbou) a navíc mu může být uloženo výchovné nebo ochranné opatření. Soud však v některých případech může upustit od uložení trestního opatření a uloží pouze výchovné a ochranné opatření.

c) Pachateli ještě nebylo patnáct let a nemá tedy trestně právní odpovědnost.

V tomto případě se jedná právě o tu velice často zpochybňovanou věc, že nemá cenu prošetřovat nějaké protiprávní jednání žáka mladšího patnácti let, že se mu stejně nikdy nic nestane. Není to pravda, protože i osoba mladší patnácti let, která se dopustí činu jinak trestného (ukradne tužku za 5 000,-Kč), bude projednávána soudem pro mladistvé. Takže jaký bude postup při chycení 14letého zloděje při krádeži tužky v hodnotě 5 000,-Kč?

Policista tuto osobu v prodejně zajistí a převezme na oddělení policie. O zajištění musí vyzoomět zákonného zástupce, který však nemusí být připuštěn k prováděnému výslechu nezletilého (u výslechu však musí být osoba, která zaručí správný průběh výslechu). Po výslechu je nezletilec propuštěn. Policie případ zadokumentuje a vzhledem k věku pachatele musí věc odložit. To však neznamená, že věc skončila. Policie spis předá státnímu zástupci, který podá soudu návrh na uložení opatření. Soud pak věc projedná a může uložit tato opatření:

- a) výchovnou povinnost;
- b) výchovné omezení;
- c) napomenutí s výstrahou;
- d) zařazení do terapeutického, psychologického nebo jiného vhodného výchovného programu ve středisku výchovné péče;
- e) dohled probačního úředníka;
- f) ochrannou výchovu;
- g) ochranné léčení.

5) Na rozdíl od dospělých pachatelů se mladistvým ukládá polovina trestu odnětí svobody, přičemž však horní hranice trestní sazby nesmí převyšovat pět let; nepodmíněné odnětí svobody se u mladistvých, kteří nepřekročili devatenáctý rok svého věku, vykonává odděleně od ostatních odsouzených ve věznicích nebo ve zvláštních odděleních pro mladistvé.

Co říci závěrem u pachatele mladšího patnácti let? Že za jeho jednání jej čeká také soudní řízení, které mu mimo trestního opatření (nelze jej umístit například do vězení) může uložit celou řadu pro něj velice nepříjemných opatření.

A pro úplnost přehledu o možném postihu nezletilého delikventa předkládáme některá ustanovení zákona OSPOD, kde se mimo jiné uvádí, že „*Obecní úřad při péči o děti uvedené v § 6 odst. :*

- a) *zaměřuje svoji pozornost na využívání volného času těchto dětí;*
- b) *zaměřuje svoji pozornost na děti vyhledávající styky s fyzickými osobami nebo skupinami těchto osob požívajícími alkoholické nápoje nebo návykové látky nebo páchajícími trestnou činností;*
- c) *sleduje u dětí projevy neshášenlivosti a násilí;*
- d) *věnuje pozornost dětem z rodin s nízkou sociální úrovní;*
- e) *zabraňuje pronikání nepříznivých sociálních a výchovných vlivů mezi ostatní skupiny dětí,*
- f) *nabízí dětem programy pro využití volného času se zřetelem k zájmům dětí a jejich možnostem;*
- g) *spolupracuje se školami, pověřenými osobami, zájmovými sdruženími a dalšími subjekty.*

„Obecní úřad obce s rozšířenou působností při péči o děti uvedené v § 6 odst. 1a) působí proti opakovaným poruchám v chování a jednání dětí se zvláštní pozorností věnovanou pachatelům trestné činnosti“.

Zákon tedy stanoví, že pracovníci OSPOD mají přímo ze zákona stanovenou povinnost zaměřit se na uvedené děti (a pokud jsou školou, na chování těchto dětí upozornění, tak to ze strany školy není nějaké jejich „obtěžování“). A navíc pak v § 13 mají vymezeny možnosti, jakým způsobem sjednat u dětí nebo jejich rodičů nápravu:

- a) *napomene vhodným způsobem nezletilého, jeho rodiče a osoby, které narušují jeho řádnou výchovu;*
- b) *stanoví nad nezletilým dohled a provádí jej za součinnosti školy, občanských sdružení v*

místě bydliště nebo na pracovišti:

- c) uloží nezletilému omezení, která zabrání škodlivým vlivům na jeho výchovu, zejména návštěvu podniků a zábav pro nezletilého vzhledem k jeho osobě nevhodných (zákon č. 94/1963 Sb. o rodině).

Co vyplývá z těchto ustanovení? Jednak to, že pracovníci OSPOD mají svým zákonem stanovenou povinnost věnovat pozornost dětem s rizikovým chováním. V zákoně je také stanovena možnost rozhodovat o opatřeních, která mohou vést k nápravě delikventa. Stručně řečeno, pokud se nezletilec (osoba mladší 18 let) dopustí protiprávního jednání, které však nemá potřebný stupeň společenské škodlivosti, aby za toto jednání byl projednán soudem pro mládež, tak i za toto méně nebezpečné jednání mu může uložit obecní úřad nebo civilní soud napomenutí, dohled nebo omezení.

IV. Provádění výsledků

V předchozí kapitole jsme si popsali průběh potrestání pachatele za jeho protiprávní jednání. Před samotným potrestáním musí však proběhnout řádné a objektivní prošetření věci ze strany policie. Nebudeme popisovat zásady správně provedeného výsledku. Spíše se zaměříme na popis případů, kdy policie koná výslech žáka ve škole nebo si jej policie odváží k provedení výsledku ze školy.

Provedení výsledku ve škole.

1. Výslech se musí provádět v odpovídající místnosti se souhlasem vedení školy.
2. O provádění výsledku osoby mladší 15 let musí policista **vždy vyrozumět zákonného zástupce**. Škola o tomto úkonu vyrozumí zákonného zástupce v případě, že tuto povinnost má stanovenou školním řádem (je ale lepší vyrozumění provést). Pokud je podání vysvětlení požadováno dle trestního řádu, tak o tomto úkonu musí policista vyrozumět zákonného zástupce i u osob od 15 do 18 let).
3. Při výsledku osoby mladší 15 let musí být vždy přítomen zákonný zástupce nebo orgán **sociálně-právní ochrany dětí** nebo osoba mající **zkušenosti s výchovou mládeže (což může být i učitel) a to po celou dobu tohoto úkonu**. Zákonný zástupce však na přítomnost u výsledku svého dítěte nemá zákonné oprávnění - je-li podání vysvětlení činěno v zájmu ochrany dítěte nebo pro jeho protiprávní jednání, pak v tomto případě nemusí být zákonný zástupce k výsledku připuštěn.
4. Při podání vysvětlení od osoby starší 15 let zákon nestanovuje policii zajistit přítomnost výše uvedené třetí osoby.

Doporučený postup pro školu:

1. Požadovat od policie, aby výsledky ve škole prováděla pouze po předchozí domluvě. Před započatím výsledku vyžadovat údaje k případnému ztotožnění policisty (pro případ stížnosti ze strany zákonného zástupce je dobré vědět, který policista a z jakého oddělení výslech prováděl). Dotazovat se, zda je nezbytně nutné žáka výsledkem zatěžovat během výuky (zda se jedná o neodkladnou věc).
2. Trvat na podmínce, že výsledku bude přítomen zástupce školy, který ale u výsledku nebude nahrazovat zákonného zástupce nebo pracovníka OSPOD. Pracovník školy

svoji přítomností pouze pokračuje v plnění povinnosti, že za pobyt žáka ve škole nese škola odpovědnost.

3. Současně trvat na podmínce, že pokud bude policie provádět výslech ve škole, tak jen za přítomnosti zástupce školy a pracovníka OSPOD, který bude při výslechu působit jako sociálně právní ochrana dítěte. Zástupce školy totiž nemusí rozpoznat, kdy výslechem žáka již policie může zasáhnout do jeho práv. Policie někdy nesprávně vybočí z prováděného výslechu pokládáním například subjektivních nebo kápocionních otázek, případně psychickým nátlakem. Konkrétně to může znamenat, že policisté nesprávně pokládají otázky, které vyslychaného přímo navádí na odpověď nebo vyslychanému odpověď podsouvají. Nezletilec má například popsat, odkud odcizil poškozené ženě peněženku, policista se jej však nevhodně zeptá:
„Takže peněženku jsi paní ukradl z hnědé kožené kabelky, kterou měla položenou vedle sebe na lavičce?“. Policista tím prakticky odpověděl za něj.
4. Ve škole vést jednoduchý přehled případů, kdy policie ve škole výslechy prováděla (který policista, z kterého oddělení, s kterým žákem a jak dlouho; případně v jaké věci).

Převzetí žáka k výslechu mimo školu:

1. Policie nesmí požádat školu, aby vyrozuměla žáka, že se má dostavit na policii (škola neslouží k předvolávání žáků k výslechu).
2. Pokud bude policie žádat převzetí žáka ze školy, měla by o tom předem vyrozumět vedení školy (ve výjimečných případech jí to zákon dovoluje bez vyrozumění).
3. Vstup do školy a případný kontakt se žákem musí policista oznámit vedení školy.
4. Policista by měl vstupovat do školy v civilním oděvu (v uniformě zcela ve výjimečných případech) a žáka k výslechu odvézt v civilním vozidle.
5. Policie má povinnost vyrozumět zákonného zástupce o převozu žáka ze školy na policii. Škola vyrozumívá v případě, že to má stanovené školním řádem, ale zase je lepší o tom rodiče vyrozumět vždy.
6. Pro školu by bylo výhodné, kdyby měla s policií uzavřenou dohodu, že pokud bude žáka ze školy odvézet, tak pouze na základě písemné žádosti. To se ale nedaří vždy s policií dohodnout (vymlouvají se na naléhavost případu). V každém případě je pro školu dobré, aby měla zase připravený jednoduchý formulář, do kterého pouze vyplní jméno policisty, který žáka přebírá, jméno žáka, kdy a v kolik hodin byl ze školy vyzvednut, případně v jaké věci, na které oddělení byl žák odvezen a zda jej vrátí po výslechu do školy. Po návratu žáka pak ještě doplnit i skutečný čas navrácení do školy nebo poznámku, že se již žák do školy nevrátil.

V. Postup školy při prověřování podezření na rizikové chování

Jak postupovat v případě zjištění podezření rizikového chování žáka:

- První, co musí učitel udělat, než začne věc prověřovat, je vůbec všimnout si a odhalit, že k rizikovému chování dochází nebo hrozí.
- O každém podezření daného jevu musí být informován ředitel školy.
- Při podezření na rizikové chování, by se měl učitel vždy nejdříve pokusit navázat s žákem osobní kontakt. Ideální je navázání neformálního kontaktu s pozdějším dotazem na jeho problém. Rozhovor může vést třídní učitel, ale i jiný učitel, ke kterému má žák důvěru.
- Je prakticky nemožné stanovit přesnou hranici toho, kdy by měl učitel již ustoupit z role prvního kontaktu a o problému informovat další instituce. Zvláště, pokud je postižený žák nedůvěřivý.
- Při prověřování podezření učitel dále spolupracuje se školním metodikem prevence; výchovným poradcem; třídním učitelem; školním psychologem.
- V situaci, kdy se učiteli nedaří navázat kontakt s žákem a podezření není jednoznačně prokázané, je dobré obrátit se na pedagogicko-psychologickou poradnu (může být problematické, protože musí být dán souhlas rodičů).
- Jednou z možností získání důvěry je doporučení na Linku důvěry. Při dotazu může žák vystupovat anonymně a až dodatečně může získat důvěru ke sdělení svých údajů.
- Při prověřování nezapomínat na spolužáky.
- Z případu nelze automaticky vyloučit podezřelé rodiče. Rodiče jsou ve škole vyzváni, aby okomentovali vznik podezřelého jevu.
- Pokud učitel od rodičů nic nezjistí a dítě se chová i nadále nezvykle, jde o další důvod k zapojení odborníka – především pracovníka OSPOD.
- V zákoně o sociálně-právní ochraně dětí nevidět pouze „strašáka“ z možné sankce za neoznámení, ale spíše ochranu učitele při jeho postupu na ochranu práv dítěte (ze zákona vyplývá oznamovací povinnost, která chrání učitele před stížnostmi rodiče na jeho postup).
- Nebát se spolupráce s Policií ČR, a to nejenom při povinnosti překazít nebo oznámit TČ. Na každém územním odboru pracují specialisté na problematiku mládeže, se kterými je možné konzultovat i podezření na jinou trestnou činnost páchanou na dětech.
- Nikdy se nesnažit dotáhnout do konce jasné případy zjištěného rizikového chování bez oznámení OSPOD nebo policii!

Totéž shrnuté do základních bodů:

1. Odhadnout závažnost situace a rozpoznat, zda se jedná skutečně o věc, kterou je nutné prověřit.
2. Provést rozhovor se svědky a obětí.
3. Ochrana obětí!!
4. Rozhovor s agresory, případně konfrontace mezi nimi.
5. Rozhovor s rodiči.
6. Určit další postup (jedná se o případ „pouhého“ porušení školního řádu nebo se na věc vztahuje oznamovací povinnost?).

Postup prověřování před vlastním oznámením

Pokud se vedení školy chce vyhnout případným stížnostem rodičů na nesprávný postup při prověřování rizikového chování žáka a pokud vedení školy má zájem, aby jeho oznámení na policii nebo OSPOD bylo přijato bez zbytečných dalších dotazů a připomínek, je nutné o průběhu prověřování vést přesnou dokumentaci, která bude odpovídat zejména na šest základních otázek:

1. Kdo – je iniciátorem, svědkem, obětí?
2. Co – jasný popis toho, co se stalo?
3. Kdy – se to stalo?
4. Kde – se to stalo?
5. Proč – se to stalo?
6. Jak – se to stalo (jaký měla například šikana průběh)?

Vedení školy se nemusí obávat, že pod pojmem „dokumentace“ se skrývá nějaká abnormální hromada dokumentů. Jedná se prakticky o záznam o výpovědi oběti, agresora a svědků, ale v těchto záznamech by měly být vždy odpovědi na výše uvedených šest otázek.

Z dokumentace by mělo rovněž vyplývat, z čeho váš závěr vedoucí k podání oznámení vychází. Co je podloženo nějakým důkazem a co jen vyplynulo z věci nebo jen to, co říká oběť a není to ničím podložené.

Vlastní oznámení policii nebo OSPOD

Oznámení může být provedeno ve dvou rovinách

1. V době, kdy provádíte vlastní šetření (nemáte případ ještě uzavřený), ale zjistili jste, že existuje podezření na spáchání skutku, na který se váže oznamovací povinnost.

2. Po ukončení vlastního šetření.

Musíme si však uvědomit, že **oznámení** věci není **předání** věci, a tím ukončení řešení případu pro školu! Bylo by mylné domnívat se, že například při prověřování šikany ze strany žáka školy (šikana byla spáchána formou vydírání spolužáka) pro školu případ končí tím, že podá o případu oznámení na policii, a vlastní šetření vedoucí ke zjištění porušení školního řádu již provádět nemusí. Vedení školy se ale dál musí zabývat porušením vlastních norem školního řádu a za jejich porušení také samo vynese příslušná výchovná opatření. To znamená, že policie prověřuje, zda jednáním žáka byl porušen tr. zákoník. OSPOD sleduje, zda jednání je natolik pro dítě nebezpečné, že je třeba posílit péči rodiny a škola prověřuje porušení vlastního řádu školy.

I v případě, že bude žákovi uděleno výchovné opatření ve škole a následně bude projednáván soudem pro mládež, který mu udělí nějaké opatření, **nebude se jednat o dvojí potrestání za stejnou věc.**

O učiněném oznámení není nutné informovat zákonné zástupce, nicméně v případě rodičů oběti je to na místě. Na vaše rozhodnutí věc oznámit nemůže mít vliv jejich negativní stanovisko.

Jaké parametry by mělo oznámení splňovat?

- Jak na OSPOD, tak na Policii ČR je vhodnější podat oznámení písemně (doporučeně; příp. osobně a kopii si nechat potvrdit na podatelně).
- **Formální náležitosti** – hlavička školy, číslo jednací, podpis a razítko.
- **Obsahové náležitosti** – stručně a jasně popsat, jak k činu došlo, kdo byl pachatel, kdy a kde se skutek stal, co přesně se stalo, jaké to má následky a co bylo motivem jednání.
- Pokud oznámení činíte na policii, máte jako oznamovatel právo být o věci do jednoho měsíce vyrozuměn (v oznámení o toto vyrozumění musíte žádat).
- Na Policii ČR můžete podat oznámení i ústně, a pokud na tom trváte, tak policie s vámi musí sepsat protokol o trestním oznámení.

Vzor trestního oznámení:

Základní škola Vysočina Jihlava

Polní 20/6

586 01 Jihlava

Jihlava 8. června 2012

Počet listů: 1

Krajské ředitelství Policie ČR pro Kraj Vysočina

Územní odbor

Jihlava Obvodní

oddělení Jihlava

Podání trestního oznámení

Tímto podávám trestní oznámení pro podezření ze spáchání trestného činu vydírání dle § 175 odst. 1 trestního zákoníku (samozřejmě, že vedení školy nemusí znát přesnou právní kvalifikaci oznamovaného skutku, a pak stačí do oznámení napsat „*podávám trestní oznámení pro podezření z protiprávního jednání*“), kterého se měl dopustit:

Karel Nosek, nar. 1. 1. 1997, bytem Jihlava, ul. Horní a dolní č. 2, žák deváté třídy

naší školy. Uvedeného jednání se měl dopustit tím, že v době od 5. 5. 2012 do 28.

5. 2012 postupně

nutil spolužáka Miroslava Vaňka, nar. 2. 1. 1997, bytem Jihlava, ul. Dolní a Horní č. 3, žáka deváté

třídy naší školy, aby mu plnil jeho příkazy. Nejdříve mu nařídil, aby mu při každém přemístění do jiné třídy nosil tašku. Když mu Vaněk poprvé odmítl odnést tašku, tak jej k odnesení donutil pěti údery pěstí do obličeje. Tašku mu přenášel asi týden. Pak mu Nosek začal vyhrožovat, že pokud mu každý den nedá ochutnat svačinu, tak bude pokračovat v dalším výprasku. Protože se Vaněk učí daleko lépe jako Nosek, tak jej Nosek nutil, aby minimálně jednou týdně opomenul donést do matematiky domácí úlohu. Když se u Vaňka zhoršoval prospěch, tak začal zase úkoly řádně nosit. Nosek si plnění povinnosti vymohl však tím, že jej na školním záchodě povalil na zem a několikrát jej nakopl do břicha. Žádné zranění nevzniklo, ale ze strachu dalšího napadení Vaněk přestal úkoly do školy nosit.

Podezření na uvedený trestný čin je podloženo záznamem o rozhovoru ředitele s Noskem, který za přítomnosti metodika prevence své jednání doznal. Obdobně je pak zadokumentovaná výpověď Vaňka a pěti spolužáků ze třídy, kteří potvrzují, že viděli, jak Nosek Vaňka udeřil pěstí do obličeje a pak i kopal.

Tímto žádám, aby Policie České republiky věc řádně prošetřila a podala mi zprávu o učiněných opatřeních.

Mgr. Marek Novák ředitel školy

Při ústním oznámení trestného činu policii se vám může stát, že z jednání policisty budete mít pocit, jako by vaše oznámení nechtěl přijmout. Bude se vás snažit odradit od podání oznámení, nepřijme oznámení nebo bude vůči vám jako oznamovateli vystupovat neochotně. Policisté totiž mohou využít nízkého právního vědomí oznamovatele a mohou předpokládat, že oznamovatel si není dostatečně vědom svých práv. Policisté si mohou současně uvědomovat, že prověřování vašeho oznámení může být pro ně velmi problematické, proto se vás mohou snažit odradit od podání oznámení argumenty, že:

- v tomto případě určitě nejde o trestný čin, ale pouze o přešůpek, že případ bude stejně odložen, takže nemá smysl to hlásit (*přítom tento závěr učiní bez vlastního šetření*);
- je nutné doložit ještě spoustou dalších důkazů, aby mohlo být oznámení přijato (*přítom důkazy by měla pořizovat již policie*);
- si to má škola vyřešit ve vlastní kompetenci podle školního řádu, atd.

Jak se proti tomu bránit?

- Nenechte se odradit. Ze zákona má policie povinnost přijmout oznámení o skutečnostech, které nasvědčují tomu, že byl spáchán tr. Čin, a je povinna toto oznámení prošetřit (§ 158 trestního řádu).
- Nenechte se obalamutit. Vydedukované závěry policisty: „to nemá cenu hlásit“; „to je tvrzení proti tvrzení“; „s tím nic neuděláme“; „můžete své tvrzení dokázat?“ jsou naprosto předčasné a neopodstatněné!
- Pokud budete s oznámením na policii odmítnuti, můžete se obrátit na státní zastupitelství.

Postup po oznámení

Je důležité mít stále zájem, jak byla věc i jinými institucemi došetřena

- I po oznámení věci se aktivně zajímejte u institucí, kam jste věc oznámili, v jakém stádiu je jejich šetření, co bylo ve věci podniknuto.
- Jestliže se po vašem oznámení na OSPOD neděje nic, anebo se neděje dlouho nic, případně výsledkem působení OSPOD není nic pozorovatelného, je třeba vyvolat buď přímé jednání mezi školou a OSPOD, anebo na nečinnost upozornit vedoucího sociálního odboru (případně tajemníka obecního úřadu).
- Při nespokojenosti s činností Policie ČR můžete uplatnit stížnost u přímého nadřízeného; obrátit se na stížnostní oddělení policie nebo přímo na státní zastupitelství.

- Jestliže oznámení, které máte vaším šetřením podložené, shledá policie nedostatečným, nejedná se o vaše pochybení. Nemusíte se obávat, že by se z vaší strany mohlo jednat třeba o pomluvu.

Závěr

Smyslem našeho textu bylo usnadnit pedagogům jejich činnost při odhalování a řešení rizikového chování žáků. Aby pedagog toto chování mohl řešit, měl by mít alespoň základní vědomosti o tom, jakého rizikového chování se jeho žák může dopustit a jak může být toto jednání kvalifikováno. Pak by samozřejmě měl také vědět, jak toto chování správně dořešit.

Námi nastíněné postupy jsou doporučením, jak by se věc dala řešit, ale znovu musíme připomenout, že každý případ se musí posuzovat individuálně podle aktuálních podmínek daného případu. Stejně tak se musí individuálně posuzovat právní kvalifikace jednotlivých skutků. V každém případě doporučujeme použít k řešení rizikového chování stanovisko MŠMT zveřejněné v již citovaném Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže. I v tomto dokumentu je uvedeno, že se jedná o metodické doporučení, tudíž nejde o dokument závazné legislativní povahy a je třeba s materiálem pracovat vždy s ohledem na specifika daného prostředí a zejména specifika konkrétní situace, která vyžaduje individuální přístup – nelze jej brát jako mechanický návod, jediný správný a ani jako konečný výčet postupů v případech výskytu rizikového chování. Z našeho pohledu se ale jedná o velmi dobře zpracovaný dokument, který se snaží konkrétně a jasně ukázat správný postup při řešení rizikového chování.

V neposlední řadě bylo naším cílem zbavit alespoň částečně učitele jejich pocitu bezmocnosti například při řešení situací, kdy žáci používají ve vztahu k nim vulgarismy, šikanují se mezi sebou atd. I tyto situace se dají řešit a i tito žáci jsou postižitelní. Chtěli jsme učitelům ukázat, že takové jednání není společensky přijatelné a že nemají mít strach ho řešit.

Použité právní normy a literatura

- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 200/1990 Sb., o přestupcích, ve znění pozdějších předpisů.
- Zákon č. 359/199 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 379/2005 Sb., o opatřeních k ochraně před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 218/2002 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů, ve znění dalších předpisů
- Zákon č. 561/2004 Sb. o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).
- Dokument MŠMT č.j.:21291/2010-28 - Metodické doporučení k primární prevenci rizikového chování u dětí a mládeže.
- Nařízení vlády č. 467/2009 Sb. kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů.
- Hulinský, P. Trestně právní minimum pro občany. Ministerstvo vnitra Praha, 2011

KRAJSKÝ ÚŘAD KRAJE VYSOČINA
Žižkova 57, 587 33 Jihlava, Česká republika

tel.: 564 602 111, fax: 564 602 420
e-mail: posta@kr-vysocina.cz
internet: www.kr-vysocina.cz